

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

לפני כבוד השופטת שלומית יעקובוביץ

התובעים

1. פלוני (חסוי)
2. ח.ה.
3. י.ה.
ע"י ב"כ עו"ד אריאל פרויליך ואח'

נגד

הנתבעים

1. יעקב שמעיה מהודר
2. שומרה חב' לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עו"ד זיו מנדלוביץ ואח'

פסק דין

1

1. עסקין בתביעה על פי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 (להלן - **החוק**), לפיצוי בגין נזק גוף, אשר נגרם, על פי הנטען, לתובע 1 (להלן - **התובע**) יליד 25.5.2001 בתאונת דרכים שארעה ביום 23.8.2016, עת רכב על אופניים חשמליים ונפגע מרכב נהוג בידי הנתבע 1 (להלן - **התאונה**).

לתביעת התובע הצטרפו אמו (להלן - **התובעת 2**) ואביו (להלן - **התובע 3**) העותרים לפיצוי כמיטיבים מכוח החוק לתיקון דיני הנזיקין האזרחיים (הטבת נזקי גוף), התשכ"ד - 1964.

8

2. התביעה הוגשה כנגד הנתבע 1 (נהג הרכב הפוגע) והנתבעת 2, חברת הביטוח אשר ביטחה בביטוח חובה את הרכב הפוגע.

10

בהמשך תוקן כתב התביעה על דרך צירוף קרנית - קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים כנתבעת נוספת, למקרה בו יקבע כי אופניים חשמליים הינם בגדר "רכב מנועי" כהגדרתו בחוק.

12

עם מתן פסק הדין בע"א 7023/19 **עזבון המנוח גבריאל אסולין ז"ל נ' וליד דרויש** (12.10.2020) בו נקבע כי אופניים חשמליים אינם באים בגדר "רכב מנועי" כהגדרתו בחוק, כך שדין רוכב אופניים שנפגע כדין הולך רגל, נמחקה התביעה כנגד קרנית בהיעדר עילת תביעה (ראו פסק הדין מיום 2.11.2020).

15

16

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

בדיון שהתקיים ביום 25.10.2022 הודיעה הנתבעת 2 כי אינה חולקת על חבותה לשאת בפיצוי.
משכך המחלוקת הצריכה הכרעה הינה בשאלת גובה הנזק בלבד.

הפגיעה והנכות הרפואית

3. התובע פונה באמבולנס ממקום התאונה לבית החולים הדסה עין כרם בירושלים (להלן- בית החולים הדסה) כשהוא סובל מפגיעה רב מערכתית, מורדם ומונשם.
בבית החולים אובחנה חבלת ראש קשה (GCS- 5S) אישון שמאל מורחב ללא תגובה, פגיעה אורתופדית (קיצור וסיבוב חיצוני ברגל שמאל, שבר פמור שמאלי Femur midshaft) וכן המטומה סבדורלית עם לחץ וסטיית קו אמצע וקרע דרגה 3 בקוטב עליון של הכליה השמאלית.

התובע אושפז ובמהלך האשפוז עבר ניתוח ראש דחוף לניקוז דימום סבדורלי משמאל וניתוח לקיבוע השבר ב-Femur משמאל. בשל הצורך בהנשמה בוצעה לתובע טרכיאוסטומיה והוא טופל בטיפול אנטי - אפילפטי. בהמשך עבר ניתוח אורתופדי נוסף להוצאת התקן הקיבוע החיצוני, ונוכח זיהום ב-CSF הוחזר לתובע שאנט.

3.1. התובע שוחרר מבית החולים הדסה ביום 1.11.2016 והועבר לשיקום בבית החולים ספרא לילדים שבמרכז הרפואי ע"ש שיבא. כעבור מספר ימים (6.11.2016) הוחזר לבית החולים הדסה עקב אי תפקוד מערכת השאנט והתנפחות של ה-flap, בוצעה ריוויזיה דיסטלית של קטטר השאנט, ולאור אירועי חום שיוחסו למקור מרכזי בוצעו סגירת טרכיאוסטומיה והכנסת PEG להזנה.

3.2. ביום 30.11.2016 הועבר התובע לשיקום בבית חולים אלי"ן ובחלוף ארבעה חודשים (7.4.2017) שוחרר לבית הוריו, כשהוא במצב הכרה שקוע, ספסטיות קשה, לא שולט על סוגריו ומוזן באמצעות PEG.

3.3. ביום 6.7.2017 אושפז התובע בבית חולים 'לוינסטיין' לטיפול שיקומי עד לתחילת חודש פברואר 2018 ולאחר מכן טופל במסגרת אשפוז יום עד ליום 24.4.2018, אז שוחרר לבית הוריו כשהוא עירני, דיבור פונקציונאלי מועט, מגיב יותר לבני משפחתו ולמטפלו, מתנייד בכסא גלגלים, מבצע פעולות יומיומיות פשוטות כמו הרכבת משקפיים, חבישת כיפה, הבאת כף אל עבר פיו וכו', אולם זקוק לעזרה מלאה בביצוע תפקודי היומיום הבסיסיים ונעזר במטפל צמוד 24/7.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

3.4 בהמשך במשך תקופה של שנה (22.5.2018 - 30.5.2019) טופל התובע פעמיים בשבוע במסגרת אשפוז יום במרכז רפואי שיקומי 'רעות' ולאחר מכן כחודשיים ימים בבית החולים הדסה הר הצופים במסגרת אשפוז יום בתדירות של שלוש פעמים בשבוע (22.7.2019 - 16.9.2019).

4. שני מומחים רפואיים מטעם בית המשפט מונו בהסכמה - ד"ר אילן בלט בתחום הנירולוגיה ופרופ' זאב גרוסוסר בתחום השיקום. שני המומחים לא נקראו לחקירה על חוות הדעת שערכו ומשהצדדים לא חלקו על קביעותיהם, תשמשה הן מסד להערכת נזקו של התובע ולפסיקת הפיצוי.

נירולוגיה - ד"ר אילן בלט

5. בחוות דעת שערך מיום 8.3.2019 סקר המומחה את הרקע הרפואי של התובע, את הרשומה הרפואית שהובאה לפניו, פרט את השתלשלות הטיפול בתובע בבתי החולים השונים, כמו גם את 'תלונותיו הנוכחיות' כפי שנמסרו על ידי אביו, ועל יסוד ממצאי בדיקתו (בדיקה קוגניטיבית, מוטורית ועצבי הגולגולת) קבע כי התובע סובל מ"נזק מוחי ותפקודי קשה, עם השלכות בכל תחומי החיים ובכל פעולות היומיום. ... זקוק לטיפול סיעודי מלא, איבד את כושר ניידותו, זקוק לעזרה בכל פעולות היומיום הבסיסיות, וסובל מהפרעה קוגניטיבית קשה". את נכותו הרפואית הצמיתה כתוצאה מהחבלה בתאונה העמיד על-

100% בגין חולשה קשה בארבע גפיים (שיתוק מלא בפלג גוף ימין, והגבלה מוטורית קשה בפלג גוף שמאל הגורמת לאבדן יכולת ההליכה העצמאית והגבלה קשה מאוד בתפקוד הידני היומיומי);

80% בגין ליקוי קוגניטיבי במספר תחומים (זיכרון, קשב, שפה, תפקודים ניהוליים) בדרגה המפריעה באופן חמור לתפקודו;

10% בגין דיזארתריה (הפרעה מוטורית בהיגוי);

10% בגין אפילפסיה פוסט טראומטית עם התקפים פרכוסיים כלליים סך הכל 4 התקפים במשך שנתיים;

15% בגין חסר בעצמות הגולגולת של מעל 10 ס"מ רבועים בעקבות ניתוח (decompressive craniectomy), מחצית אחוזי הנכות לאחר תיקון פלסטי (קרניופלסטיקה);

ולצד זאת הוסיף וקבע כי "מבחינה תפקודית משמעות הפגיעה הנה אבדן מלא של כושר העבודה לצמיתות והיזקקות לעזרת הזולת".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

שיקום – פרופ' (אמריטוס) זאב גרוסוסר

6. המומחה, אשר נדרש לקבוע את צרכי שיקומו ותוחלת חייו של התובע, פרט בהרחבה בחוות הדעת שערך מיום 28.5.2020 את ה"אנמנזה" שמסר אביו של התובע וכן את ממצאי ה"בדיקה" שערך לתובע. על יסוד אלה קבע כי כתוצאה מהפציעה בתאונה, אשר הותירה את התובע "עם ליקויים מוטוריים, שפתיים, קוגניטיביים ומטה-קוגניטיביים", הוא "תלוי לחלוטין בזולת, רתוק לכיסא גלגלים וללא כל יכולת הליכה או עמידה עצמאית" ונדרש לפירוט צרכיו העתידיים של התובע - צרכים רפואיים ואישיים, לכושר ההשתכרות ולתוחלת החיים.

6.1 'צרכים רפואיים'

א. מעקב רפואי שיקומי כוללני על ידי גורם בעל ניסיון בטיפול בחולים במצב זה כגון רופא שיקומי וכן התייעצויות עם רופאים בתחומים שונים כגון אורתופדיה, נוירולוגיה, פסיכיאטריה (עקב התפרצויות), שיקום מיני (ככל שיתעוררו בעיות בתחום זה בעתיד).
ב. תרופות על פי קביעת הרופאים המטפלים.
ג. טיפול פיזיותרפי משמר פעם בשבוע דרך קבע, כאשר התרגול השוטף היומיומי יעשה על ידי המטפל האישי הצמוד.
ד. הידרותרפיה בהיקף של פעם בשבוע, על מנת להקל על התופעות הספסטיות ולשמר טווחי תנועה בפרקים השונים ככל שאפשר.
ה. לאור חלופ הזמן מאז הפציעה אין מקום לטיפול בהפרעות הדיסארטריות של התובע.
ו. הפעלה פעם בשבוע על ידי מרפאה בעיסוק או על ידי מורה למלאכת יד, על מנת לצקת עניין ותוכן בחייו של התובע, כאשר התרגול היומי יעשה על ידי המטפל האישי הצמוד.
ז. מסגרת חינוכית (חינוך מיוחד) שתיתן מענה לצרכיו הטיפוליים, כמו גם החברתיים, של התובע במשך חמישה ימים בשבוע עד הגיעו לגיל 21.

6.2 'צרכים אישיים'

א. "התובע תלוי לחלוטין בזולת וחייב בטיפול והשגחה בכל שעות היממה"; "זקוק לעזרה בלבוש, ברחצה, בניקיון אישי לאחר יציאות, להכנת, הגשת וחיתוך מזונו. בשעות הלילה יש לדאוג לצרכיו כגון שתיה", כאשר המטפל האישי "מהווה בן לוויה לתובע אף מבחינה חברתית וילוה אותו ביציאות מחוץ לבית".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

- ב. רכב פרטי המאפשר את הכנסתו של התובע כשהוא ישוב בכיסא גלגלים. התובע "אינו מסוגל להשתמש ברכב ציבורי ולא יהא מסוגל לנהוג".
- ג. ניהול משק הבית בהיקף של שעותיים ביממה בנוסף להשגחה והטיפול האישי, זאת משהתובע "לא יהא מסוגל לנהל משק ביתו".
- ד. "דיור בקומת קרקע עם נגישות מהרכב לכניסה לבית או לחילופין בבית דירות עם מעלית רחבה המאפשרת שימוש בכיסא גלגלים כאשר למעלית יש גיבוי של גנרטור לעת הפסקת חשמל". "רצוי שיחידת הדיור...תהא ממוזגת".
- ה. יחידת שירותים המאפשרת שימוש בכיסא גלגלים.
- ו. מיטה חשמלית מתכוונת מלאה ומזרון מצופה שעוונית.
- ז. עגלת נכים (אין הכרח לעגלת נכים חשמלית), הטענה החלפה מידי חמש שנים.
- ח. עגלת רחצה המתבלה מידי כחמש שנים.
- ט. עמידון, כך שהתובע יועמד לפחות פעמיים ביום.
- י. כמות גדולה מהרגיל של דברי לבוש וכלי מיטה, לרבות האמצעים נאותים לטיפול בפרטים אלה.
- יא. טלוויזיה המשמשת את התובע ליצירת עניין ותוכן בחייו, הטענה החלפה מידי כשלוש עד ארבע שנים.
- יב. יחידת מגורים הולמת עבור המטפל הצמוד של התובע.
- יג. מינוי אפוטרופוס דרך קבע משהתובע "אינו מסוגל לדאוג לא לגופו ולא לענייניו".
- 6.3 'כושר השתכרות'
- בהינתן הליקויים המוטוריים, השפתיים קוגניטיביים והמטה קוגניטיביים, מהם סובל התובע, אשר "אינם מאפשרים עבודה ב"שוק הפתוח", קבע המומחה כי יש לראות את התובע "כמי שאיבד את מלוא כושרו להשתכר לחלוטין ולצמיתות" (כפי קביעתו של ד"ר בלט).
- 6.4 'תוחלת חיים'
- לצד הקביעה לפיה "תוחלת חיים בילדים לאחר חבלות מוחיות לא זכתה להתייחסות מקיפה בספרות הרפואית בהשוואה לעיסוק בתוחלת חיים של בוגרים לאחר חבלות מוחיות" ולאחר שהתייחס למאמר היחיד שאיתר הדן בתוחלת חיים של צעירים – מאמרם של Strauss and Shavelle משנת 1988, שעניינו בתוחלת החיים של 946 חולים שסבלו מחבלות מוחיות בקבוצת הגיל של 21-5 שנה בקליפורניה, אשר מחבריו העלו ספקות באשר להתאמת נתוניו וממילא מסקנותיו לארצות אחרות, מצא המומחה לקבוע את קיצור תוחלת חייו של התובע, אשר סווג על ידו כסובל מנזק מוחי חמור,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 בשיעור של 13.77 שנים, זאת על יסוד מחקר שערך - מעקב ארוך טווח (22-27 שנים) אחר תוחלת
2 החיים של חולים שסבלו מחבלות מוחיות בישראל - אשר תוצאותיו הועלו עלי כתב במאמר משנת
3 Survival and mortality following TBI. Brain Injury 2018, שפורסם על ידו ביחד עם אחר (פלד)
4 בעיתון Brain Injury.

5
6 7. בעוד שמוסכם על הצדדים כי יש לחשב את קיצור תוחלת החיים (כפי שזו תקבע) לפי טבלאות
7 תוחלת חיים סטטיסטיות (ראו הודעה מיום 19.2.2023), חלוקים המה בשני עניינים: האחד - משך
8 קיצור תוחלת חייו של התובע והשני - המועד הקובע לחישוב תוחלת החיים.
9 חרף מחלוקות אלה בחרו הצדדים שלא לזמן את פרופ' גרוסוסר לחקירה לפני ותחת זאת הגישו כראיה
10 בהסכמה את פרוטוקול חקירתו מיום 25.6.2017 בת.א. 22769-05-12 פלוני נ' המאגר הישראלי
11 לביטוחי רכב (הפול) (להלן - עניין פלוני) בפני כב' השופט י. קינר בבית המשפט המחוזי מרכז - לוד.
12

משך קיצור תוחלת חייו של התובע

13
14
15 8. בעוד התובעים מבקשים לאמץ את קביעתו של פרופ' גרוסוסר בחוות הדעת (קיצור של 13.77
16 שנים), מבקשים הנתבעים לסטות הימנה כפסיקתו של כב' השופט קינר בעניין פלוני ולקבוע כי תוחלת
17 חייו של התובע קצרה מזו שקבע המומחה, זאת המטעמים הבאים-
18 א. "המחקרים הבינלאומיים קובעים קיצור משמעותי הרבה יותר ועל פיהם תוחלת החיים של
19 נפגע במצבו של התובע עומדת על 24 שנים מיום הפגיעה"
20 ב. "המחקר שביצע המומחה נפרש לאורך 27 שנים, דהיינו בפועל אין אף נפגע שחי מעבר
21 ל- 27 שנים למרות שהמומחה קובע תוחלת חיים ארוכה הרבה יותר"
22 ג. "המחקר שביצע המומחה נעשה על קבוצת נפגעים יחסית מצומצמת שספק אם ניתן לגבש
23 ממנה מענה סטטיסטי מובהק".
24

25 אל מול נימוקים אלה הוסיפו התובעים וטענו בסיכומי התשובה שהגישו כי 'מאמרי חו"ל', בהם מצא
26 השופט קינר להתחשב, בניגוד לעדות פרופ' גרוסוסר אשר הסתייג מהחלטת מסקנותיהם על פגועי
27 ראש/מוח בישראל, כלל לא הוגשו בהליך שלפניי, מה גם ש"דנו בתמות נכים מלפני עשות שנים,
28 בארץ רחוקה עם רמת רפואה שונה, תוחלת חיים שונה, ונתונים שמזמן אינם רלבנטיים לימינו",
29 כך ש"אין לסטות מחו"ד פרופ' גרוסוסר על סמך תיאוריות שלא הוכחו כאן".
30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

9. לאחר שנתתי דעתי לעדותו של פרופ' גרוסוסר בעניין פלוני (60 עמ' פרוטוקול), לקביעתו של השופט י. קינר לפיה מצא לסטות מחוות דעת המומחה על נימוקיה, ולחוות הדעת שהונחה מלפניי בהליך זה, דומה עלי כי לא הונח המסד הצריך לסטייה מדרך המלך שהינה אימוץ חוות דעתו של המומחה הרפואי מטעם בית המשפט, ואבאר.

9.1 רב השונה, לדידי, על הדומה בין התובע לפלוני. התובע היה בן 15 שנה בעת שנפגע בעוד שפלוני היה בן 25. פגיעתו של פלוני הייתה קשה מזו של התובע לפחות באחד מהממדים המשפיעים על תוחלת החיים 'self feeding' - "זה חולה [פלוני] שהוא היום בן 33 או משהו שהיה מחוסר הכרה תקופה ארוכה. חולה שאין לו MOBILITY, חולה שתלוי הכל בזולת. חולה שמוזן ע"י גסטרוסטום" (עמ' 283 לפרוטוקול עדותו של פרופ' גרוסוסר בעניין פלוני). לא כן מצבו של התובע, אשר על פי קביעת המומחה נדרש בכל הנוגע להזנה "להכנת, הגשת וחיתוך מזונו".

בעדותו בעניין פלוני אישר פרופ' גרוסוסר כי בקבוצת המחקר שערך, בין אלו שסווגו כנפגעי ראש קשים SEVERE, היו מי שפגיעתם הייתה חמורה פחות מפגיעתו של פלוני ובכך מצא כב' השופט י. קינר בסיס לקביעתו לפיה תוחלת חייו של פלוני קצרה יותר מזו שקבע המומחה, ובלשונו- "בענייננו נעזר המומחה [גם בהליך שלפניי] במחקר שערך הוא בעצמו, ולכאורה אין טוב מכך, במיוחד כאשר המחקר נערך לגבי חולים בישראל. ואולם, מעיון בהגדרת המומחה למי שנכלל בקבוצה המוגדרת נפגעי ראש קשים, עולה כי קיימים בה גם כאלה שאינם סובלים משתי התופעות המרכזיות המשפיעות על תוחלת החיים, והן אי יכולת ללכת, והעדר יכולת אכילה עצמית. יש להניח כי תוחלת החיים של מי שאינו סובל משתי התופעות הנ"ל או מאחת מהן, ארוכה יותר מזו של התובע הסובל משתי התופעות גם יחד. ...

אין ספק כי שעה המומחה מתבסס על התוצאה הכללית של קבוצת נפגעי הראש הקשים על מנת להסיק ממנה את שיעור קיצור תוחלת החיים של התובע [פלוני], וכשהיא מונה נפגעים רבים שמצבם קל מזה של התובע ברכיב מהותי המשפיע על קיצור תוחלת החיים, יש קושי לבסס על תוצאה כוללת זו את שיעור קיצור תוחלת החיים של התובע [פלוני]" (עמ' 7 לפסק הדין)

סבורני כי נימוק מרכזי זה לסטייה מתוצאות המחקר עליו סמך המומחה אינו יפה בענייניו, זאת משהתובע, כאמור, נמנה אומנם על קבוצת נפגעי הראש הקשים, אך לא איבד כליל את יכולת האכילה העצמית.

דווקא הנמקתו של השופט י. קינר לסטייה מחוות דעת המומחה בענייניו של פלוני, צריכה לשמש טעם לאימוץ חוות דעתו, הנסמכת על אותו מאמר, בענייניו, משהתובע נמנה על אותה קבוצת "נפגעים רבים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 שמצבם קל מזה של" פלוני "ברכיב מהותי המשפיע על קיצור תוחלת החיים", ששימשה בסיס
2 למסקנות המחקר/המאמר.

3

4 9.2 השופט י. קינר מצא שלא לאמץ את מסקנות המחקרים שנעשו בחו"ל בהם נקבע קיצור גדול
5 יותר בתוחלת החיים של נפגעי ראש קשים, זאת בהינתן הסתייגותו של המומחה מהם (נחקר באריכות
6 יתר על 'מאמרי חו"ל').

7 "... למומחה קיימת ביקורת על המחקרים שנעשו בארה"ב, והוא מסר גם טעמיו לכך שהתוצאות
8 שהתקבלו שם היו של קיצור גדול יותר בתוחלת החיים של נפגעי ראש קשים, ואין לי סיבה שלא
9 לקבלת דברים אלה"

10 (עמ' 8 לפסק הדין)

11

12 בחוות הדעת שערך המומחה בהליך שלפניי פרש הוא את הסתייגותיו מ'מאמרי חו"ל' - "יש להדגיש
13 כי נתוני התמותה הידועים שונים במידה רבה מאוד גם בין מדינות שונות בארה"ב ויש פערים של
14 כעשר שנים בין מדינות שונות בתוככי ארה"ב. כן יש לציין כי בעוד שתוחלת החיים בישראל עולה
15 לאורך השנים תוחלת החיים בארה"ב הייתה בנסיגה בחלק משנות המעקב האחרונות אחרי נושא
16 זה. ...

17 מההסתייגות של מחברים אלה עצמם ביחס לנכונות הנתונים שהם מצאו בארה"ב במסגרת
18 ספציפית שבה נערך מחקרם, למרות המספר הרב של החולים שנכללו במחקר לגבי תוחלת החיים
19 של חולים שסבלו מחבלות מוחיות בארצות אחרות, ניתן ללמוד שקיימת חשיבות רבה לאפיון נושא
20 תוחלת החיים של חולים לאחר חבלות מוחיות במחקרים שיבוצעו ברמה ארצית" - ובעניין זה אין לי
21 אלא לאמץ, כפי דרכו של השופט י. קינר.

22

23 מבלי לגרוע מהאמור לעיל, אוסיף ואציין כי חלק בלתי מבוטל מחקירתו של פרופ' גרוסוסר בעניין פלוני
24 הוקדשה למאמרים/ספרות רפואית שלא שימשה כלל את המומחה בקביעתו את תוחלת חייו של התובע
25 (כלל לא אוזכרה בחוות דעתו) ואלה אף לא הוגשו לפניי.

26

27 9.3 בהינתן הבדל הגילים שבין התובע ופלוני, כמו גם מצבם הרפואי/התפקודי השונה (הגם
28 ששניהם באים תחת ההגדרה הרחבה של נפגעי ראש קשים), סבורני כי היה על הנתבעים, ככל שביקשו
29 לקעקע את קביעתו של פרופ' גרוסוסר באשר לתוחלת חייו של התובע, לזמנו לחקירה נגדית ולחדד
30 עניינים אלה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 בעדותו של המומחה בעניין פלוני, כמו גם בקביעותיו של השופט י. קינר, לא מצאתי, כאמור, אדן מספק
2 לסטייה מקביעתו של המומחה בחוות הדעת – נהפוך הוא, ומשכך יעמוד קיצור תוחלת החיים על
3 **13.77 שנים.**

4
5 9.4 על מנת שמלאכתי תעשה שלמה אוסיף ואתייחס לטענת הנתבעים לפיה "משעה שהצדדים
6 בתיק ... הסכימו על הגשת פרוטוקול חקירתו של פרופ' גרוסוסר וויתרו על חקירתו בהליך זה הרי
7 שיש בכל משום קבלת ההכרעה באותו הליך. במידה רבה מדובר בהשתק פלוגתא בעניין זה, מה
8 גם שפסק הדין אושר למעשה על ידי ביהמ"ש העליון שהמליץ על מחיקת שני הערעורים (שעסקו
9 ארוכות בסוגיה זו)".

10 דין טענה זו להידחות. לו אומנם נועד ההסדר הדיוני אליו הגיעו הצדדים להביע הסכמה לפסיקתו של
11 השופט י. קינר בעניין פלוני – "קבלת ההכרעה באותו הליך", דומה עלי שלא היה קל יותר מליתן
12 הודעה משותפת לפיה קיצור תוחלת החיים בעניינו של התובע יהיה כפי הקביעה שם, אף לא היה מקום
13 וצורך בהגשת פרוטוקול חקירת המומחה וניתן היה להסתפק בהפנייה לפסק הדין.
14 אין, לדידי, ולא ניתן לקרוא אל גדר ההסדר הדיוני את שמבקשים הנתבעים, לרבות הכפפתו של מותב
15 זה לקביעות השופט י. קינר, אף לא "השתק פלוגתא".

המועד לחישוב תוחלת החיים

16
17
18
19 10. לשיטת התובעים "חישוב תוחלת חיים מבוצע תמיד נכון ליום עריכת התחשיב. תוחלת
20 החיים לוקחת בחשבון את שרידותו של הנפגע נכון לזמן הווה (ביחס לתוחלת החיים הרגילה לאותו
21 גיל), ולכן יש לחשבה בהתאם למועד עריכת החישוב. ... לעולם לא נמדדת תוחלת חיים "נכון
22 למועד הפציעה" אלא תמיד נכון ליום עריכת החישוב, במיוחד כשמיום התאונה ועד מועד החישוב
23 חלפו שנים בהם הנפגע כבר שרד" (סעיף 1 לסיכומי התשובה מטעם התובעים - ההדגשה במקור).

24
25 מנגד סבורים הנתבעים כי "הנתבעים ... שוגים בתחשיב שהם עושים משום שהם מחשבים את
26 תוחלת החיים מהיום ולא מיום הפגיעה" ו"כפי שהסביר המומחה בחוות דעתו המועד הקובע הוא
27 מועד הפציעה וזה וזה אך מובן מאליו משום שהמחקרים בוחנים את הנפגעים ולא את הציבור
28 הכללי".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

11. במחלוקת זו שבין הצדדים דין טענת הנתבעים, לדידי, להידחות.
על פי הפסיקה הנוהגת יש לחשב את קיצור תוחלת החיים מיום מתן פסק הדין ולא מיום הפגיעה, קרי;
מתוך ייתרת השנים שנותרה לנפגע (ראו: ע"א 3590/08 המאגר הישראלי לביטוחי רכב בע"מ נ'
יצחק פת (13.5.2010); ע"א 1617/06 מנורה חברה לביטוח בע"מ נ' אור ציון סעדה
(28.5.2008)).

כך גם אישר פרופ' גרוסוסר בעדותו בעניין פלוני כי יש לנהוג -
"כב' השופט: ... האם אנחנו לאור זאת שא' [פלוני] אמן ימשיך לחיות שנים רבות אבל הוא בחיים
בהחלט, האם לא נכון יהיה בהנחה שנקבל את האמור בעבודה שלך לגבי קיצור תוחלת החיים של
13.77 שנים, האם לא נכון יהיה לקחת את לוחות התמותה העדכניים שקיימים היום שאומרים
שיליד שנת 1984 חי, אמור לחיות עד גיל מסויים ... ולהוריד מאותו גיל את הקיצור תוחלת חיים
שדיברת עליו.

ת: אני חושב שהתייחסתי לזה בחלק הראשון כשאמרתי שצריך לפתוח את השנתון
הסטטיסטי ולראות ילידי שנת כך וכך.

כב' השופט: את השנתון הסטטיסטי העדכני.

ת: של ישראל.

כב' השופט: העדכני.

ת: כן.

...

כב' השופט: ... אנחנו נעשה את החשבון לפי הטבלה העדכנית ביותר שקיימת.

פרופ' גרוסוסר: ומזה להוריד את התוספת של הפגיעה המוחית.

כב' השופט: את הקיצור עקב הפגיעה מוחית.

ת: נכון. מתקבל על הדעת"

(עמ' 323-324 לפרוטוקול הדיון בעניין פלוני) (ההדגשה אינה במקור)

12. תוחלת חייו של התובע תחושב, איפוא, ממועד כתיבת שורות אלה (דצמבר 2023) ותעמוד
על 68.13 שנים, זאת בהתאם לנספח א' לסיכומי התובעים "תוחלת חיים- מחושב שנתי" לפיו תוחלת
חייו של 'זכר- יהודי' בגילו של התובע היום (בן 22) הינה 59.9 שנים ומזו יש להפחית 13.77 שנים
קביעתי לעיל (22+59.9-13.77).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

הנזק

13. התובעים עותרים בסיכומיהם לפיצוי במספר ראשי נזק: הפסד שכר ואובדן כושר השתכרות, הפסדי הכנסה בשנים האבודות, עזרה וסיעוד לעבר ולעתיד, הוצאות ניהול משק בית, הוצאות מלווה, הוצאות בגין טיפולים רפואיים ופרא-רפואיים לעתיד, הוצאות רפואיות לעבר, הוצאות אשפוז לעבר, נידודות, מיזוג, כביסה וייבוש, ציוד נכים, התאמת מגורים, הוצאות אפוטרופסות וכאב וסבל.

הפסד שכר לעבר ואובדן כושר השתכרות לעתיד

14. אין חולק כי התובע איבד את מלוא כושר השתכרותו לצמיתות וכי יש לערוך את החישוב בהתאם לחזקת השכר הממוצע במשק, העומד במועד כתיבת שורות אלה על סך של 12,518 ₪ ברוטו (השכר הממוצע במשק האחרון שפורסם לחודש ספטמבר 2023) ובניכוי מס הכנסה על פי נתוני התובע (נקודות זיכוי 2.25 - ראו נספח ב' לסיכומי התובעים) על סך של 11,399 ₪.

הפסד שכר לעבר בתקופת השירות הצבאי

15. התובעים עותרים לפיצוי בגין "הפסד הכנסה לתקופת השירות הצבאי", אשר "יחושבו לפי 70% מההפסד המלא".

הנתבעים סבורים כי התובע אינו זכאי לפיצוי בגין תקופה זו משמשפחתו נמנית על המגזר החרדי, אשר מעטים ממנו משרתים בצבא, ומשכך היה עליו להביא ראיות כי היה נוהג בשונה ומתגייס לצה"ל, ראיות אשר לא הובאו.

16. אין בידי לקבל את טענת הנתבעים ויפים, לדידי, בענייננו קביעותיו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופט מ. דרורי) בעניין ת.א. (י-ם) 3198/01 פלוני נ' עיריית ירושלים (12.5.2008) -

"ראשית, העיקרון העולה מפרשת רים אבו חנא הוא כי אין להניח לגבי קטינים הנחות, אשר תלויות קבוצת האוכלוסייה, עליה הם נמנים. שנית, כפי שציינתי לעיל, משפחתו של התובע אינה משפחה חרדית אופיינית, ועל כן אין לייחס לחברה התנהגות עתידית על בסיס ההשתייכות למגזר החרדי הטיפוסי. אחרונה, יש השייכים למגזר החרדי, אשר מתגייסים לצה"ל, ככל אזרח המדינה. גם אם הם, היום, מיעוט בקרב החברה החרדית, אין הדבר אומר בהכרח כי התובע 1 לא היה חלק ממיעוט זה. יתרה מזו, מסתבר כי אחוז המתגייסים לצבא, מקרב החברה החרדית יגדל כל שנה, ולכן סיכוייו של התובע 1 - אילו לא היה בעל מום - להימנות על קבוצה זו, הולך וגדל. בנוסף לכך, ישנם כאלו אשר אינם מתאימים לספסלי הישיבה, ועל כן, יוצאים ועובדים לפרנסתם, ואף עושים בה חיל"

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

(ראו בנוסף: ת.א. (מרכז) 35381-07-13 נ.א.מ. נ' הסתדרות מדיצינית הדסה (1.11.2018))

לשני נימוקיו של השופט מ. דרורי מוצאת אני להצטרף, זה הכללי שיסודו בפסיקת בית המשפט העליון בע"א 10064/02 **מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' אבו חנא** (27.9.2005) וזה הפרטני ביחס למגזר החרדי. מעדותם של הורי התובע אך נהיר הוא כי המשפחה אינה 'משפחה חרדית אופיינית' כלשון השופט דרורי. הורי התובע הגדירו עצמם כ"משפחה דתית מסורתית". האם (התובעת 2) אשת עסקים, "יזמית נדל"ן ידועה", "בעלת חברת נדל"ן [שמה הושמט]" וכן חברות קשורות נוספות" והאב (התובע 3) "עסק" טרם התאונה ועוסק גם כיום "בטיפול במשק הבית ובילדים", עשרה במספר, עבד עובר לתאונה ו"עובד" גם כיום "חלקית בעסק" ואף הקדיש ומקדיש חלק מזמנו ללימוד תורה (ראו סעיף 17 לתצהיר עדותו הראשית של התובע 3 - ת/2 ועדותו בעמ' 23-24 לפרוטוקול וכן סעיפים 3-5 לתצהיר התובעת 2 - ת/3).

בהינתן נתונים אלה דומה עלי כי לא ניתן 'להניח' כשיטת הנתבעים שהתובע לא היה משרת בצה"ל ועל הנתבעים כמי שמבקשים להחריגו מן הכלל היה להוכיח זאת.

17. התובע זכאי, איפוא, לפיצוי בגין "אבדן המזון, הדיור והביגוד הניתנים לחייל בצה"ל" בתקופת השירות הצבאי (ראו: ע"א 357/80 **יהודה נעים נ' משה ברדה**, פ"ד לו(3) 762 (1982)), מגיל 18 (מאי 2019) ועד לגיל 21 (מאי 2022) בסך של **287,255** ₪ (11,399 ₪ X 36 חודשים X 70%) ובתוספת ריבית מאמצע התקופה (12,283 ₪) - **299,540** ₪ (מעוגל) **נכון למועד פסיקתי**.

הפסד שכר לעבר מגיל 21 (תום תקופת השירות הצבאי) ועד עתה

18. מהגיע התובע לגיל 21 (מאי 2022), גיל תחילת ההשתכרות, ועד עתה (דצמבר 2023), זכאי הוא לפיצוי בגין הפסד שכר מלא לתקופה של 19 חודש, השווה לסך של **216,581** ₪ (11,399 ₪ X 18 חודשים) בתוספת ריבית מאמצע התקופה (3,786 ₪) - **220,370** ₪ (מעוגל) **נכון למועד פסיקתי**.

הפסד השתכרות לעתיד

19. על יסוד קביעתי ביחס לתוחלת חייו הצפויה של התובע - 68.13 שנים - העולה על גיל הפרישה (67 שנים), זכאי הוא לפיצוי בגין הפסד שכר מלא ממועד כתיבת שורות אלה (דצמבר 2023) ועד הגיעו לגיל פרישה (מאי 2068) (294.29762 X 11,399 ₪) בסך של **3,354,700** ₪ (מעוגל) **נכון למועד פסיקתי**.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

הפסד פנסיה

20. הפיצוי בגין הפסד הפרשות לפנסיה ותנאים סוציאליים עומד על 12.5% מהפסד ההשתכרות לעבר (מתום השירות הצבאי ועד עתה) ולעתיד ומשכך זכאי התובע לסך של **446,885 ₪** (מעוגל) **נכון למועד פסיקתי.**

יוער כי הפיצוי שנפסק לתובע ביחס לתקופת בה היה אמור לשרת שירות צבאי אינו בגין אובדן השתכרות אלא בגין "אבדן המזון, הדיור והביגוד הניתנים לחייל בצה"ל" בתקופת שירותו הצבאי (ראו: ע"א 357/80 יהודה נעים נ' משה ברדה, פ"ד לו(3) 762 (1982)) ומשכך אין להוסיף עליו פיצוי בראש נזק זה.

הפסד שכר ב'שנים האבודות' - קצבת זקנה

21. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון בע"א 9209/03 **עזבון המנוח יניב ניסן ז"ל ואח' נ' הכשרת הישוב חב' לביטוח בע"מ** (16.11.2008), זכאי התובע לפיצוי בגין הפסד קצבת הזקנה ב'שנים האבודות', קרי; מגיל 68.13 (תוחלת חייו הצפויה במומו) ועד לגיל 81.9 (תוחלת חייו הצפויה אלמלא מומו), העומד על סך השווה ל- 30% מקצבת זקנה ליחיד. התובעים בסיכומיהם ציינו כי קצבת יחיד עם תוספת ותק עומדת על סך של 2,520 ש"ח. משלא ניתן לקבוע ברמת הוודאות הנדרשת במשפט האזרחי כי התובע אומנם היה זכאי לתוספת ותק ושמגובה קצבת יחיד ללא תוספת ותק נותרה עלומה, מוצאת אני לפסוק לתובע פיצוי על דרך האומדנה בסך של **22,000 ₪** **נכון למועד פסיקתי.**

עזרה וסיעוד לעבר

22. על פי מארג הראיות שבא לפניי תקופת העבר, מאז הפציעה ועד לכתיבת שורות אלה, נחלקת למספר תתי-תקופות בעלות מאפיינים שונים, עליהן אעמוד להלן.

עזרה וסיעוד בתקופת האשפוז המלא

23. התובע היה מאושפז באשפוז מלא משך כ- 14 חודש:
הדסה בין המועדים 1.11.2016 - 23.8.2016, 30.11.2016 - 6.11.2016;
המרכז הרפואי ע"ש שיבא (ספרא לילדים) בין המועדים 6.11.2016 - 1.11.2016;
בית חולים 'אלי"ן' בין המועדים 7.4.2017 - 30.11.2016;
בית חולים לוינסטיין בין המועדים 2/2018 - 7/2017;

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1
2 בעת אשפוז טופל התובע על ידי הצוות הרפואי ולצרכי סיעודו ניתן מענה על ידי הצוות הסיעודי.
3 עם זאת, בהינתן גילו הצעיר של התובע בעת הפגיעה - 15, כמו גם מצבו הרפואי והנפשי לאחר
4 הפגיעה, אך סבירה, מקובלת ומהימנה עליי עדותם של התובעים 2 ו-3, הוריו של התובע, לפיה שהו
5 לצד בנם בבית החולים (במשמרות) ולא הותירו אותו בגפו -
6 "בתקופת האישפוזים, ח. [התובעת 2] ואני היינו, יחד ולסירוגין, שעות רבות כל יום עם מ. [התובע]
7 בכל בתי החולים בהם היה מאושפז, כי אי-אפשר היה להשאירו לבד. ב"אלי"ן" גם חייבו אותנו
8 להיות עם מ. כל הזמן, והיינו איתנו במשמרות. מ. [התובע] היה במצב נפשי איום, היה מפוחד
9 ומבועת לגמרי, רצה את אימו לידו ואי-אפשר היה לעזוב אותו. גם הרופאים עודדו אותנו להיות
10 איתו בגלל מצבו הנפשי ומלחמתו להשתקם. בתקופת האשפוזים היינו [התובעת 2 והתובע 3]
11 צמודים אליו 24 שעות ביממה, כולל סופי שבוע, חגים ושבטות. ככה במשך חודשים רבים"
12 (עדות ראשית התובע 3 - ת/2 סעיף 17)

13
14 "במשך כל תקופות האשפוז של מ. [התובע] בבתי חולים, אני ובעלי שהינו לידו, הן ביחד והן
15 לסירוגין, כל הזמן. לא היה רגע שבו מ. [התובע] היה לבד, כולל בשעות הלילה, הוא היה מפוחד
16 ומבועת, ואי אפשר היה להשאיר אותו לבד אפילו לרגע"
17 (עדות ראשית התובעת 2 - ת/3 סעיף 6)

18
19 24. בעוד התובעים סבורים כי המדובר בעזרה המזכה בפיצוי חודשי בסך של 9,522 ₪, משל
20 העסיקו עובד זר במשרה מלאה (עלות העסקתו של עובד זר על פי חוות דעתה של הגב' חנה טל,
21 מרפאה בעיסוק - סעיף 10 לסיכומי התובעים), טוענים הנתבעים כי "בתקופת האישפוז המלא ...
22 התובע קיבל את כל צרכיו בבית החולים" ומשכך אין מקום לפסיקת כל פיצוי.

23
24 25. אין בידי לקבל עמדתם של שני הצדדים כאחד.
25 גם אם אצמד בדרכם של הנתבעים ואסבור כי בתקופת האשפוז לא נזקק התובע לעזרה פיזית של
26 הוריו מאחר וכל צרכיו הרפואיים והסיעודיים סופקו לו על ידי צוות בית החולים, אין אלה פני הדברים,
27 לדידי, בכל הנוגע לתמיכה הנפשית לה נזקק התובע - קטין בן 15 - לאורך כל אותה תקופה ארוכה של
28 אשפוז במצב גופני ונפשי מורכב, ותמיכה זו, בעידוד הצוות המטפל, הוענקה לו על ידי הקרובים לו
29 ביותר, אמו ואביו, בעצם שהותם במחיצתו. הירתמותם למשימה זו באופן מלא (24/7) בת-פיצוי היא
30 לפי הפסיקה הנוהגת (ראו לשם הדוגמה: רע"א 7361/14 פלונית נ' פלוני (6.1.2015)).

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

אינני סבורה כי נכון להעריך את הפיצוי בגין עזרה ממין זו בהקבלה מלאה ל"שכר עובד" שנשכר למלאכה ובהינתן זכאותם של ההורים לפיצוי גם בגין ההוצאות הנלוות לשהותם לצד מיטתו של התובע (נסיעות, מגורים (בעת אשפוזו בהדסה), וכלכלה), מוצאת אני להעמידו על דרך האומדנה על סך של **115,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**.

עזרה וסיעוד בתקופת אשפוז יום

26. התובע טופל לאורך השנים במסגרות של אשפוז יום במספר מוסדות, במשך כ- 18 חודש:

בית החולים לוינשטיין בין המועדים 4/2018 - 2/2018 ;

מרכז השיקומי 'רעות' בין המועדים 5/2019 - 5/2018 (פעמיים בשבוע);

הדסה הר הצופים בין המועדים 9/2019 - 7/2019 (שלוש פעמים בשבוע);

בתקופות אלה התגורר התובע בביתו - בית הוריו ובהינתן תלואת המוחלטת בעזרת הזולת (על כך אין חולק), הוענקה לו זו באופן מלא על ידי הוריו, לרבות הסעה וליווי לטיפולים שקיבל במסגרת אשפוז יום (למעט בתקופת הטיפול בהדסה הר הצופים משמטפל אישי הועסק החל מחודש יוני 2019). הטיפול הכולל בתובע על ידי בני המשפחה, חלק העסקתו של מטפל אישי - עובד זר, בר פיצוי הוא, משאך נהיר הוא כי חורג מהנהוג, המקובל והמצופה מבני משפחה אף בצוק העיתים.

27. ביחס לתקופה זו מוצאת אני להעמיד את הפיצוי, לרבות בגין הוצאות הנסיעה לטיפולים השונים, על סך של **165,000 ₪ נכון למועד פסיקתי** כשנגד עיני ניצב, בין השאר, גם השכר החודשי המשתלם לעובד זר (ללא תוספות סוציאליות ואחרות).

עזרה וסיעוד מתחילת העסקת מטפל בשכר - עובד זר ועד עתה

28. התובעים, כעולה מעדות התובע 3, החלו להעסיק מטפל אישי לתובע עם סיום הטיפול במרכז הרפואי שיקומי 'רעות' (ראו עמ' 26 לפרוטוקול), קרי; לאחר יום 30.5.2019 ומאז ועד עתה ברצף (במהלך התקופה הוחלפו מספר עובדים).

עלות העסקת מטפל אישי - עובד זר

29. אין, כאמור, חולק כי התובע במצבו ("תלוי לחלוטין בזולת") ולאור צרכיו, כפי שנקבעו על ידי פרופ' גרוסוסר ("חייב בטיפול והשגחה בכל שעות היממה"), נזקק למטפל אישי צמוד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 בשעות היום הוא נזקק ל"עזרה בלבוש, ברחצה, בניקיון אישי לאחר יציאות, להכנת, הגשת וחיתוך
2 מזונו", כש"בשעות הלילה יש לדאוג לצרכיו כגון שתיה". המטפל האישי אף אמור לשמש לתובע "בן
3 לוויה ... אף מבחינה חברתית" וללוות "אותו ביציאות מחוץ לבית".
4 לצד כל זאת, נזקק התובע למי שינהל את משק ביתו בהיקף של שעתיים ביום.

5
6 30. למקרא סיכומי הצדדים עולה כי שניהם רואים בפסקתו של בית המשפט בע"א 3375/99
7 אריה אקסלרד נ' צור שמיר חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נד(4) 450 (5.9.2000) (להלן- הלכת
8 אקסלרד) משום נקודת מוצא בקביעת עלות העסקתו של מטפל אישי - עובד זר. נקודת מוצא אך לא
9 נקודת סיום.

10 התובעים סבורים כי "בחינה מהותית של נסיבות המקרה מצדיקה סטייה" כלפי מעלה, קרי; פסיקת
11 פיצוי חודשי גבוה מזה שנקבע בהלכת אקסלרד, זאת מששם "נקבע בפירוש כי הוא נכון "לעת הזאת"
12 ולכנה הזקוק רק ל- 4 שעות "עזרה בפועל" ולהשגחה ביתר השעות", כשהתובע "זקוק להרבה
13 יותר מ- 4 שעות טיפול בפועל ביממה" ובחלוף השנים אף חלו תמורות בתנאי העסקתם של עובדים
14 זרים, הכרוכות בעלויות העסקה נוספות (ראו סעיף 14 לסיכומי התובעים).
15 מנגד מבקשים הנתבעים להפחית מהסכום שנקבע בהלכת אקסלרד, בהינתן הראיות שהוצגו באשר
16 לתנאי עבודתו של המטפל הזר ושכרו, ובהן יש להפיג את "החששות שהובילו להגדלת הפיצוי בהלכת
17 אקסלרד" ולהעיד כי "אין מקום להכפלה של הסכום שמשקף את ההוצאה האמיתית" (ראו סעיף 14
18 לסיכומי הנתבעים).

19
20 31. התובעים סומכים עתירתם לפסיקת פיצוי חודשי בסך של 19,522 ₪ על חוות הדעת שערכה
21 הגב' חנה טל (חוות דעת ראשונה מחודש 10/2021 ועדכון לה מחודש 1/2023 - ת/5) בהתייחס לעלות
22 העסקתם של עובד זר ועובד ישראלי מחליף (25 שעות בסוף שבוע ובחגים).
23 יוער, כי על פי חוות הדעת לסכום זה יש להוסיף עלות עזרה בניהול משק הבית (שעתיים ביום) ועלות
24 העסקתו של מטפל נוסף ישראלי (ארבע שעות ביום), עניינים להם אדרש בהמשך.

25
26 הנתבעים סבורים כי יש לדחות את חוות הדעת ה"מנותקת גם מהמלצות וגם מהמציאות (לגישתה
27 מועסקים שני עובדים בשכר של 9,000 ₪ כל אחד ???)", מה גם ש"לכל אורך התיק ביקשו
28 התובעים להסתיר את הנתון החשוב ביותר והוא - כמה הם משלמים בפועל לעובד הזר" (סעיף
29 12 לסיכומי הנתבעים).

30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

32. על יסוד הראיות שהוצגו, לרבות קביעותיו של פרופ' גרוסוסר באשר למצבו של התובע ולצרכיו, שאינן שניות במחלוקת, כמו גם עדות התובעים 2 ו-3, הוריו של התובע, באשר לסדר יומו ובכלל זה להיקף העזרה לה נדרש (ראו: עמ' 38-45, 64-67 לפרוטוקול), הנותנות כמצוות הפסיקה הנוהגת ביטוי "למצבו המיוחד של הניזוק המסויים ולצרכיו האישיים", באתי לכלל דעה כי הלכת אקסלרד ולפיה "בדרך כלל יסופקו צורכי הסיעוד של נפגע קשה הרתוק למיטתו בהתמלא התנאים הבאים: יהיה עובד זר אשר יתגורר עמו ויספק את כל צורכי הסיעוד שלו, הן עזרה בפעולות היומיומיות והן עזרה בעבודות הבית ככל הנדרש. עובד זה ילווה אותו בניידותו, ובמקרים שנדרש שיהיה לו רישיון נהיגה ניתן לנסות להבטיח את הדבר. יהיה עובד מחליף, ישראלי, אשר יחליף את העובד הזר בסופי שבוע ובימי היעדרות שלו מן העבודה ... כן יש להביא בחשבון, שלעובד אשר יתגורר עם הנפגע יש לספק מקום מגורים בבית הנפגע, וכל שעל הנפגע לשאת בעלות צורכי היומיום של העובד, כמו מזון, מים, כביסה וכיוצא באלה", יפה בעניינו של התובע.
- לאורך השנים נקבע כי "סטיה מהלכת אקסלרד (לאחר שיערוך הסכום) צריכה להישמר למקרים חריגים" (ע"א 7099/16 פלוני נ' ד"ר אהוד רוזנר (8.8.2019)); ראו בנוסף: ע"א 8536/06 ירון כוכבי נ' כלל חברה לביטוח בע"מ (13.7.2009)), ודומה עלי כי עניינו של התובע אינו נמנה עליהם. צרכיו הסיעודיים של התובע אינם שונים מאלה שמנה בית המשפט בעניין אקסלרד, ככאלה המאפיינים בעלי נכות קשה כמותו, וגם אם נזקק הוא לעזרה בהיקף העולה על 4 שעות ביום אין בכך עדיין כדי לשנות (ראו: ע"א 8629/07 יובל בן ארי נ' פלוני (25.2.2009)).
- לא למותר לציין כי התובעים בחרו משיקוליהם שלא לקרוא לעדות את המטפל האישי, הגם שנכח באולם בית המשפט עם התובע. משבחרו לעשות כן ונוכח הימנעותו מלהעיד, יקשה עלי לקבוע כי היקף העזרה לה נזקק התובע והניתן לו בפועל אומנם מצדיקים ויותר מכך מחייבים חריגה מהלכת אקסלרד.
33. למקרא סיכומי הצדדים עולות שלוש מחלוקות נוספות בהקשר להחלטה של הלכת אקסלרד ועתה העת להכריע בהן.
- 33.1 האחת עניינה באופן שיערוך הסכום שנקבע בהלכת אקסלרד כפיצוי בגין עזרת הזולת (12,000 ₪ נכון ליום 30.4.1999).
- לעמדת התובעים יש להצמיד את הסך שנקבע לשכר המינימום מש"מדובר בסכום המיועד לכיסוי שכר עבודה שישלם הנפגע למטפלים בו" סעיף 11 לסיכומי התובעים - ההדגשה במקור), זאת תחת הצמדתו למדד המחירים לצרכן.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 עמדתם זו לא קנתה לה שבת בפסיקה הנוהגת ועל פסק הדין היחיד אליו הפנו התובעים בת"א
2 9377-12-12 **פלונית נ' שירותי בריאות כללית** (1.5.2016), בו אומנם נקט בית המשפט בדרך
3 המוצעת על ידי התובעים, הוגשו ערעורים הדדיים (ע"א 4858/16 (ע"א 5428/16) **שירותי בריאות**
4 **כללית נ' פלונית** (5.1.2017)), אשר בעקבות הערות בית המשפט הסתיימו בהסדר פשרה במסגרתו
5 הופחת הפיצוי, בין השאר, בראש הנזק של עזרת הזולת.
6 כך גם נדחתה בעניין פלוני עמדה זו של ב"כ התובעים דכאן, עו"ד פרוייליך (ראו סעיפים 65,76-77
7 לפסק הדין).

8
9 בית המשפט בעניין אקסלרד נתן דעתו לסיכון ש"עלות הסיעוד תגדל" במהלך השנים וגילם אותו
10 בפסיקתו. אינני סבורה כי הונח לפניי המסד לקביעה לפיה שערך באופן המקובל, קרי; הצמדה למדד
11 המחירים לצרכן, מביאה לידי 'שחיקת' הפיצוי שנפסק בהלכת אקסלרד שיש לתקנה בדרך המוצעת על
12 ידי התובעים. דומה כי 'נתוני השטח' באשר לעלויות בפועל מלמדים אחרת, לרבות אלה שבאו לפניי
13 בהליך זה.

14 משכך ישא הסך של 12,000 ₪ שנקבע בהלכת אקסלרד כפיצוי חודשי בגין עזרת הזולת הפרשי
15 הצמדה כמקובל מיום 30.4.1999 ויעמוד על 18,212 ₪ נכון למועד פסיקתי.

16
17 33.2 השנייה נוגעת לטענת התובעים לזכאות לפיצוי נוסף על זה שנקבע בהלכת אקסלרד בגין
18 הוצאות ניהול משק ביתו של הנפגע - התובע.

19 התובעים סומכים עתירתם לפיצוי בגין הוצאות ניהול משק הבית על קביעתו של פרופ' גרוסוסר לפיה
20 התובע "לא יהא מסוגל לנהל את משק ביתו" והערכתו של המומחה "את צרכיו הכוללים בסעיף זה
21 בשעתיים ביממה וזאת בנוסף על ההשגחה האישית".

22 מנגד טוענים הנתבעים כי עבודות משק הבית הינן "בדיוק תפקידו של המטפל" ובפועל מבוצעות על
23 ידו כפי העולה מעדותו של מר א.ה, בן לוויה לתובע (עת/1).

24
25 דין העתירה לפיצוי נוסף בגין עלויות ניהול משק הבית להידחות.

26 ראשון לכל מהטעם שעלויות אלה נכללות בסכום הפיצוי שנפסק בהלכת אקסלרד בגין עזרת הזולת-
27 " ... בדרך כלל יסופקו צורכי הסיעוד של נפגע קשה ... בהתמלא התנאים האלה: יהיה עובד זר
28 אשר יתגורר עמו ויספק את כל צורכי הסיעוד שלו, הן עזרה בפעולות היומיומיות והן עזרה בעבודות
29 הבית ככל הנדרש"

30 (ההדגשה אינה במקור)

31 (ראו בנוסף: ע"א 11294/05 מורדוך נ' המגן חברה לביטוח בע"מ (2.7.2008))

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 שנית מהטעם שבעדות התובעים בעניין זה - "העובד הזר לא מבצע עבודות משק בית. לעבודות
2 אלה, כולל ניקיון, שטיפה, כביסה וייבוש, אנחנו מעסיקים עוזרת נפרדת" (עדות התובע 3 - סעיף
3 19 ל- ת/2); "המטפל הסיעודי אינו עושה עבודות משק בית" (עדות התובעת 2 - סעיף 14
4 ל- ת/3) - נבקעו בקיעים של ממש.

5 מר א.ה. (עת/1), אברך בן 50, מכר של התובע 3 מה'כולל', המשמש כ'מלווה' לתובע (כך בלשון התובע
6 3), העד היחיד שבחרו התובעים לקרוא לעדות מטעמם, העיד בחקירה הנגדית כי בעת שהותו עם
7 התובע "עסוק" המטפל "בדברים אחרים שלו" [של התובע], בדרך כלל אני רואה אותו מגהץ לו
8 [לתובע] את הדברים, כל מיני, הוא לא נמצא איתי בכל אופן" (עמ' 18 לפרוטוקול), מה עוד שגם
9 בעניין זה חסרה עדותו של המטפל, אשר לא הייתה כל מניעה מלהעידו, כשחסר זה על פי ההלכה
10 הנוהגת נזקף לחובת התובעים - "כלל נקוט בידי בתי המשפט מימים ימימה, שמעמידים בעל דין
11 בחזקתו, שלא ימנע מבית המשפט ראיה, שהיא לטובתו ואם נמנע מהבאת ראיה רלבנטית שהיא
12 בהישג ידו, ואין לכך הסבר סביר, ניתן להסיק שאילו הובאה הראיה, היתה פועלת נגדו. כלל זה
13 מקובל ומושרש הן במשפטים אזרחיים והן במשפטים פליליים, וככל שהראיה יותר משמעותית, כן
14 רשאי בית המשפט להסיק מאי הצגתה מסקנות מכריעות יותר וקיצוניות יותר נגד מי שנמנע
15 מהצגתה" (ע"א 548/78 שרון ואח' נ' לוי, פ"ד לה (1) 736).

16
17 33.3 השלישית נטועה בקביעתו של פרופ' גרוסוסר לפיה התובע זקוק למסגרת חברתית וקהילתית
18 "על מנת לצקת תוכן ועניין בחייו", מסגרת שזמינותה מוטלת בספק, ובלשון המומחה - "ידוע לי היטב
19 החוסר הקיים במסגרות חברתיות וקהילתיות לחולים" במצבו של התובע.

20
21 לעמדת התובעים העסקתו של מר א.ה. (עת/1) כ"מלווה" לתובע, נועדה למלא צורך זה - "אני מגיע
22 [לתובע] 5 פעמים בשבוע, לכשעתיים- שלוש ביום (לא תמיד באותן שעות, זה תלוי בסדר היום של
23 [התובע]). אני נמצא עם [התובע], משחק איתו ומפעיל אותו, מסיע אותו מידי פעם, יוצא איתו
24 מהבית, מטייל איתו בפארק ומלמד אותו גמרא. [התובע] מצליח לתקשר איתי במשפטים קצרים,
25 ואני מרגיש שהוא מבין את השיח בינינו, ושהתקשורת בינינו מאוד משמחת אותו. אני יודע
26 ש[התובע] מצפה לי, ושהזמן שלנו ביחד הוא אחד הדברים המשמעותיים בסדר יומו" (סעיף 4 ל-
27 ת/1) ומכאן עתירתם להוסיף את עלות העסקתו לסכום הפיצוי שנקבע בהלכת אקסלרד בגין עזרת
28 הזולת.

29

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 בעדותו בחקירה הראשית העיד מר א.ה. כי שכרו משולם לו במזומן "70 ש" לשעה (כולל הכל), מה
2 שמגיע לכ- 3,500 ש" בחודש" (סעיף 5 ל- ת/1). עדותו בחקירה הנגדית דייקה את הדברים. הוברר
3 כי העסקתו אינה מדווחת, התשלום אינו במועד קבוע, אך עם זאת מתועד ברישום-

4 "ש: ...איך אתה מקבל את הכסף?

5 ...

6 ת: אני מקבל אותו במזומן.

7 ש: יש לך תלוש, יש דיווח, יש משהו?

8 ת: לא, אין לי.

9 ש: אתה מקבל את הכסף כל יום? כל שבוע, כל חודש?

10 ת: לא משהו קבוע. לפעמים כשאני צריך למלא דלק אני אומר לו י. [התובע 3], אני צריך

11 לתדלק אבל יש לנו רישום, מתי שיש לו, מתי שאני צריך. בינתיים זה לא מסודר"

12 (עמ' 20 לפרוטוקול) (ההדגשה אינה במקור)

13

14 הרישום שהוזכר על ידי א.ה. בעדותו, אותה ראייה הנדרשת להוכחת תשלום שכרו לאורך שלוש השנים

15 בהן הועסק (עד מתן העדות), לא הוצג. ישאל השואל מדוע ודומה כי הפתרונים לתובעים. חסר ראיתי

16 זה דינו כהימנעות מהבאת ראיה ללא כל הסבר מניח את הדעת.

17

18 הנתבעים סבורים כי עלות העסקתו של מר א.ה. נכללת בסכום הכולל שנפסק בהלכת אקסלרד, מה

19 גם שאותה הוצאה נטענת לא הוכחה. "הרושם הוא שמדובר בעיקר במעשה חסד שיש כמובן לברך

20 עליו ולשבח את מר [א.ה.] אבל אין כאן העסקה מסודרת ואין כאן העסקה קבועה וודאי שאין כאן

21 צפי עתידי לשנים רבות קדימה" (סעיף 16 לסיכומי הנתבעים).

22

23 בהינתן קביעתו של פרופ' גרוסוסר, אשר לא נסתרו, בדבר הצורך לשלב את התובע במסגרת חברתית-

24 קהילתית התואמת את מצבו, אשר תעשיר את חייו בתוכן ובעניין (לצד ובנוסף לטיפול המוענק לו על

25 ידי המטפל האישי - עובד זר), כמו גם קביעתו הנוגעת לקושי במציאת מסגרת שכזו, מוצאת אני

26 בהעסקתו של מר א.ה. (או כל אדם מתאים אחר) משום תחליף הולם.

27 עם זאת, באשר לעלות העסקתו, הרי שזו לא הוכחה כדבעי ואף אם אעריכה בסך של 3,500 ש" לחודש

28 כטענת התובעים, עדיין יהא בסכום הפיצוי החודשי שנקבע בהלכת אקסלרד בגין עזרת הזולת כדי

29 לכסותה, זאת בשים לב לעלות העסקתו של המטפל - העובד הזר (ראו לשם הדוגמה: תא (מרכז)

30 35323-06-11 ע.י. (קטינה) נ' פרופ' עמי עמית (3.7.2014), סעיף 111).

31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

34. התובעים בסיכומיהם עתרו, כאמור, לפיצוי בגין עזרת הזולת בתקופה מתום 'אשפוז היום' במרכז השיקומי 'רעות' (1.6.2019) ועד עתה (55 חודש) על בסיס קביעותיה של הגב' חנה טל. לטענתם זכאים הם לפיצוי בשיעור בו אמדה המומחית את עלות העסקת העזרה "ללא כל חשיבות לשאלה על-ידי מי ניתן הטיפול בפועל". בין אם נשכר עובד חיצוני, בין אם בן משפחתו של הנפגע חדל מעיסוקיו על-מנת לטפל בנפגע, ובין אם כל בני-המשפחה התגייסו לטפל בנפגע במשמרות", זאת הן ביחס לתקופת העבר, כמו גם לעתיד (סעיף 9 לסיכומי התובעים - ההדגשה במקור).

לשיטת הנתבעים עסקין ב'נזק מיוחד' שלא הוכח - "הנתבעים פשוט לא הוכיחו מאומה בעניין זה והקפידו להסתיר את נתוני האמת עד הדקה ה-90 אז הבין גם בא כוחם שאם לא יוכיח לפחות מה שמשולם בפועל לא יקבל כל פיצוי. אז מה הוכח? גם תדפיס חשבונות הבנק מלמד רק על התקופה מחודש פברואר 2022 ואילך ואין בפנינו שום נתונים לגבי 6 השנים שחלפו מיום התאונה. ... האב סתר בעדותו את תצהירו בו טען לעלות חודשית של 10,000 ₪ וכאמור ראיות לסכומים אלו לא הובאו" (סעיף 14 לסיכומי הנתבעים).

עם זאת, תחת עתירה שלא לפסוק לתובע כל פיצוי - "האמת שלפי כללי המשפט אין מקום לפסוק לתובעים בגין תקופת העבר וזאת בהיעדר הוכחה" הוצע על ידם להעמיד את הפיצוי החודשי מיום 1.6.2019 ועד עתה על סך של 7,500 ₪.

35. התובע 3 בעדותו הראשית (ראו סעיף 18 ל-2/ת) התייחס למספר עובדים זרים שהועסקו במהלך השנים כמטפלים אישיים של התובע. זהותם נותרה עלומה, כך גם לא הוצגו אסמכתאות להעסקתם ולתשלום שכרם.

הראיות שהוצגו בסופו של יום (בהסכמת ב"כ הנתבעים בתום שמיעת הראיות) דלות - תדפיס חשבון בנק של התובעים המתעד העברות חודשיות בסך של 5,100 ₪ למטפל מחודש פברואר 2022 ולמשך שנה, כשלצד זאת ניצבות עדותו של התובע 2 לפיה "המטפל עולה לנו כ- 10,000 ₪ בחודש (כולל שכרו וכל העלויות הנלוות)" (סעיף 18 ל-2/ת) ועדותה של התובעת 2 ולפיה "העלות הכוללת של המטפל הינה 10,000 ₪ בחודש" (סעיף 13 ל-3/ת).

הימנעות התובעים מהצגתן של ראיות, אשר דומה כי אמורות להימצא ברשותן, לרבות מסמכי העסקה ותשלום לכל המטפלים ולאורך שנות העבר, כמו גם עדות המטפל הנוכחי (להוכחת הסכומים הנוספים המשולמים לו על פי הנתען במזומן), צריכה לעמוד להם לרועץ.

36. עם זאת, אין חולק כי התובע במצבו נזקק לטיפול ולעזרה יומיומית ואף אין חולק כי אלה הוענקו לו. מסירות הוריו של התובע הותירה בי רושם עז ואין ספק בלבי כי לא החסירו ממנו דבר - נהפוך הוא.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 כל שסברו כי ניתן לעשות בעבורו נעשה ומשכך אך נהיר הוא כי נשאו בעלות העסקת מטפל אישי ואף
2 טיפלו בתובע בעצמם, ככל שנדרש.
3 בנסיבות אלה בהן מחד גיסא הוצאות בפועל לא הוכחו כדבעי כפי שבואר לעיל, ומאידך גיסא אין ספק
4 כי התובע טופל, בין אם על ידי עובד זר ובין על ידי 'מיטיבים' אחרים לרבות בני משפחתו ו'המלווה',
5 מוצאת אני לפסוק לתובע פיצוי גלובלי בסך של **750,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**, כשנגד עיניי הסכום
6 החודשי שנקבע כפיצוי בגין עזרת הזולת בהלכת אקסלרד העומד בעת הזו על סך של 18,212 ₪.
7

עזרה וסיעוד לעתיד

8
9
10 37. על יסוד קביעתי לפיה אין מקום לסטות בעניינו של התובע מהלכת אקסלרד, כך שבפסיקת
11 פיצוי חודשי בגין עזרת הזולת בסך של 18,200 ₪ יהא כדי לכסות את עלות העסקתו של מטפל אישי
12 – עובד זר ובנוסף גם 'מלווה' (מר א.ה. או מי כמותו), כמו גם לפצות את בני המשפחה על העזרה
13 המושטת על ידם לתובע ביד חמה ואוהבת, זו החורגת מהמצופה מהם ובת-פיצוי, הרי שבהינתן תוחלת
14 חייו של התובע (68.13 שנים) יעמוד הפיצוי בראש נזק זה על הסך של **5,411,905 ₪ (מעוגל) נכון**
15 **למועד פסיקתי** (18,212 ש"ח X 297.1613).
16

הוצאות רפואיות לעבר

17
18
19 38. בתצהיר עדותו הראשית (ת/2 סעיף 24) ציין התובע 3 כי "**מזה כשנתיים, מאז שוחרר**" התובע
20 "**מהדסה הר הצופים**" מוענק לו טיפול שיקומי במסגרות פרטיות, כשהתשלום נעשה במזומן וללא
21 קבלות:
22 פיזיותרפיה - במכון פרטי בגני תקווה, בתדירות של פעמיים בשבוע ובעלות של 450 ₪ לטיפול (90
23 דקות), כש"**בשלושת החודשים האחרונים**" נוסף טיפול שבועי על ידי פיזיותרפיסט המתמחה בשיקום
24 בעלות של 400 ₪ לטיפול.
25 הידרותרפיה - בחודשי הקיץ בבריכת הבית אליה מוזמן מטפל ובחודשי החורף בבריכה מקורה בקריית
26 אונו ובירושלים, כשעלות כל טיפול 180 ₪.
27 ריפוי בעיסוק - בבית, בתדירות של פעמיים בשבוע ובעלות של 150 ₪ לטיפול.
28 קלינאית תקשורת - בבית, בתדירות של פעמיים בשבוע ובעלות של 150 ₪ לטיפול.
29 (ראו בנוסף עדותו בחקירה הנגדית בעמ' 46-49 לפרוטוקול)
30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

39. בראי קביעותיו של פרופ' גרוסוסר את צרכיו הרפואיים/שיקומיים של התובע: פיזיותרפיה פעם בשבוע; הידרותרפיה פעם בשבוע; ריפוי בעיסוק/מלאכת יד פעם בשבוע, ומשלא הוצגו המלצות רפואיות המגבות את הטיפולים הרבים שניתנו לתובע מעבר לאלו שהומלצו על ידי המומחה (ראו גיליון שחרור שיקום אשפוז יום ה"צ - מסמכים 151-158 למוצגי התובעים), כמו גם קבלות על תשלום (למעט אסופת קבלות בגין טיפולי פיזיותרפיה בעלות של 350 ₪ לטיפול וקבלה על 8 טיפולי הידרותרפיה בעלות של 160 ₪ לטיפול - לשם הדוגמה ראו מסמכים 281-283, 323 למוצגי התובעים), וראיה למיצוי הזכויות על פי סל הבריאות, מוצאת אני לפסוק לתובע פיצוי בגין עלות טיפולים אלה בעבר על דרך האומדנה בסך של **130,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**, זאת לאחר שנתתי דעתי, בין השאר, לעדות התובע 3, לקבלות החלקיות שהוצגו, לחוות דעתה של הגב' חנה טל ולחוות דעתו של מר גדעון האס בכל הנוגע לעלות הטיפולים.

40. עוד ובנוסף עתרו התובעים להשבת עלות הטיפול השיקומי שקיבל התובע במסגרת אשפוז יום במרכז הרפואי שיקומי 'רעות', בו נשאו בסך של 54,000 ₪ (ראו סעיף ל-2/ת). לעמדת הנתבעים התובעים אינם זכאים להחזר התשלום, זאת מאחר ו"מבחינה רפואית לא היתה כל הצדקה לאשפוז זה. התובע סיים את תקופת השיקום בבית לוינשטיין ... ושחרר לביתו. התובע לא היה זקוק לעוד אשפוז משום שהמטפלים בבית לוינשטיין סברו שהוא הגיע למיצוי הטיפולים" (סעיף 30 לסיכומי הנתבעים).

אינני רואה את הדברים עין בעין עם הנתבעים. סבורני כי די בהמלצה של הגורמים המטפלים בבית חולים לוינשטיין שניתנה בעת שחרורו של התובע בחודש אפריל 2018 - "לאור גילו והדינמיקה המתמשכת האיטית צפוי כי יזדקק לטיפול שיקומי ארוך ארוך טווח - ריפוי בעיסוק, תקשורת ופיזיותרפיה. יש לשקול המשך טיפול במסגרת א. יום" (מסמך 141 למוצגי התובעים) - כדי "להצדיק" את הטיפול אותו החל התובע במרכז השיקומי 'רעות' בסמוך לאחר מכן.

משכך זכאים התובעים להשבת הסך של 54,000 ₪ (ראו קבלות - מסמכים 231-275, 168 למוצגי התובעים), בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדן מאמצע תקופת הטיפול (12/2018) בסך של **59,810 ₪ (מעוגל) נכון למועד פסיקתי**.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

41. אסופת הקבלות שצורפה לתצהיר עדותו הראשית של התובע 3 כוללת, בין השאר, קבלות על שמו של התובע מ"מכון פוירשטיין" על תשלום בסך כולל של 138,406 ₪ (מסמכים 327-345 לתיק מוצגי התובעים).

בעדותם הראשית של התובעים 2 ו-3 אין כל אזכור ל"מכון פוירשטיין" ומשלא הוצג כל מסמך המתעד ו/או המסכם טיפול בתובע שם, אין לי אלא לקבוע כי לא הוכח טיבו של הטיפול וממילא התאמתו לצרכי התובע, לרבות הצדקתה של ההוצאה הכספית הבלתי מבוטלת.

הוא הדין ביחס לקבלות בגין טיפולים ב'רפואה משלימה' (ראו לשם הדוגמה מסמכים 318-322, 268-271 למוצגי התובעים), אשר לא מצאתי בראיות שהוצגו, לרבות קביעותיו של פרופ' גרוסוסר, כל המלצה רפואית לקבלתם. נהיר הוא כי התובעים 2 ו-3 סברו כי הטיפולים מיטיבים עם התובע אך זו אינה אמת המידה לחיוב הנתבעים - המזיק לשאת בתשלום הוצאות אלה.

42. עוד ובנוסף הוצגו קבלות בגין יעוץ רפואי בתחומים שונים - שיקומי, אורתופדי, נירוכירורגי (ראו לשם הדוגמה מסמכים 253, 256, 258, 261, 265, 267 למוצגי התובעים). אלה, לדידי, בהלימה לקביעתו של פרופ' גרוסוסר את צרכיו הרפואיים של התובע ("החולה זקוק למעקב רפואי שיקומי כוללני שיינתן על ידי גורם בעל ניסיון בטיפול בחולים במצב זה כגון רופאי שיקום. ... כן יש לקחת בחשבון התייעצות עם רופאים בתחומים שונים כגון בתחומי האורטופדיה והנירולוגיה") ובגין הוצאות ממין אלה מוצאת אני לפסוק פיצוי גלובלי לעבר בסך של 30,000 ₪ נכון למועד פסיקתי.

הוצאות רפואיות לעתיד

43. תחת ראש נזק זה עתרו התובעים לפיצוי בגין טיפולי פיזיותרפיה, הידרותרפיה וריפוי בעיסוק/מלאכת יד, להם יזדקק התובע בעתיד כקביעותיו של פרופ' גרוסוסר, אשר אינן שנויות במחלוקת-

"טיפול פיזיותרפי משמר פעם בשבוע דרך קבע";

"הידרותרפיה בהיקף של פעם בשבוע וזאת על מנת להקל על התופעות הספסטיות ולשמר טווחי תנועה בפרקים השונים ככל שאפשר";

"הפעלה בין על ידי מרפאה בעיסוק ובין על ידי מורה למלאכת יד, על מנת לצקת ענין ותוכן בחייו. רצוי שטיפול זה יינתן פעם בשבוע כאשר התרגול היומי יעשה על ידי המטפל האישי".

44. למקרא סיכומי הצדדים עולה כי המחלוקת ביניהם צומצמה לעלות הטיפולים בלבד, זאת משמוסכם עליהם שאת חלקם זכאי התובע לקבל מקופת החולים מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 כך שעל הנתבעים לשאת בתשלום בגין 40 טיפולי פיזיותרפיה לשנה, 52 טיפולי הידרותרפיה לשנה,
2 ו- 52 טיפולי ריפוי בעיסוק/מלאכת יד.

3 בעוד שלשיטת התובעים על הנתבעים לשאת בעלות הטיפולים כפי שזו נקבעה על ידי הגב' חנה טל
4 בחוות דעתה (ת/5), סבורים הנתבעים כי בהינתן חובת הקטנת הנזק זכאים התובעים לפיצוי בגובה
5 עלות הטיפולים במסגרת שב"ן, כפי שפורטה בחוות דעתו של מר גדעון האס מיום 20.9.2022 (מסמך
6 36 לראיות הנתבעים).

7
8 45. על פי הפסיקה הנוהגת אכן מוטלת על הניזוק, הוא התובע, חובת הקטנת הנזק, המקפלת
9 בחובה, לצד החובה לקבל את השירותים הרפואיים והפרא-רפואיים להם נזקק באמצעות קופת חולים
10 לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, גם את החובה למצות זכויותיו בתכנית השב"ן (דעת הרוב בע"א
11 4431/17 פלוני נ' פלוני (3.10.2019)), כשעל המזיק - הנתבעים נטל ההוכחה שהניזוק לא עמד
12 בחובת הקטנת הנזק.

13
14 46. הנתבעים מפנים לחוות דעתו של מר גדעון האס בעניין זה ומבקשים באמצעותה להרים את
15 נטל הראיה. לשיטתם יש לאמצה, זאת משלא הוגשה חוות דעת נגדית וקביעותיו לא נסתרו.
16 אין בידי לקבל עמדת הנתבעים.

17 חוות דעתו של מר גדעון האס מתייחסת ל"לאומית כסף" בעוד התובע חבר בקופת חולים מאוחדת. די
18 בטעם זה כדי לדחות את קביעותיו בעניין זה.

19
20 לא זו אף זו.

21 גם אם אניח לטובת הנתבעים כי נפלה 'טעות סופר' (ואין להנחה זו כל תימוכין), עדיין אין בחוות הדעת
22 כדי להוכיח את תנאי הזכאות לטיפולים במסגרת השב"ן בקופת חולים מאוחדת (אף לא ב'לאומית'),
23 זאת מש"..." תכניות השב"ן בדרך כלל מחריגות באופן מפורש את הזכאות להטבות הניתנות
24 במסגרתן במקרים בהם קיימת לעמית זכאות לפי חוק הפלת"ד ולפי חוקים נוספים (ראו: פסקה
25 3.2 עמדת אגוד חברות הביטוח) (הערתה של כב' השופטת וילנר בע"א 4431/17 פלוני נ' פלוני
26 (3.10.2019)).

27 בחוות דעתו של מר גדעון האס אין כל התייחסות לתנאי הזכאות (החרגה/אי החרגה מקום שקיימת
28 זכאות על פי החוק) ומשכך אין לי אלא לקבוע כי לא עלה בידי הנתבעים להוכיח שלתובע, הזכאי לפיצוי
29 על פי החוק, עומדות זכויות במסגרת השב"ן, אותן יוכל בעתיד לנצל.

30

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 כאן המקום להעיר כי בעניין פלוני, שאף הוא נפגע בתאונת דרכים שהוכרה כתאונת עבודה, לא נטענה
2 על ידי הנתבעים טענה לזכויות במסגרת השב"ן וממילא ענין זה לא נדון ולא הוכרע (העדים מטעם
3 קופת חולים מאוחדת שזומנו לעדות ועדותם הובאה כראייה (ת/7) לפניי לא נדרשו לעניין תנאי
4 הזכאות).

5

6 47. בהינתן כל האמור לעיל, מוצאת אני לפסוק לתובע פיצוי כדלקמן:

7

8 טיפולי פיזיותרפיה - סך של 393,000 ₪ (מעוגל) נכון למועד פסיקתי
9 40 טיפולים לשנה, בעלות 400 ₪ לטיפול (3.33 X 400 ₪ X 297.1613)

10

11 טיפולי הידרותרפיה - סך של 232,000 ₪ (מעוגל) נכון למועד פסיקתי
12 52 טיפולים לשנה בעלות 180 ₪ לטיפול (4.33 X 180 ₪ X 297.1613).

13

14 טיפולי ריפוי בעיסוק/מלאכת יד - - סך של 180,140 ₪ (מעוגל) נכון למועד פסיקתי
15 52 טיפולי ריפוי בעיסוק/מלאכת יד לשנה בעלות שכרה של מורה למלאכת יד - 140 ₪, זאת בהינתן
16 קביעתו של פרופ' גרוסוסר כי טיפול בריפוי בעיסוק לא ישנה את מצבו הכללי של התובע מחד גיסא,
17 אך מאידך גיסא הוא זקוק להפעלה על מנת לצקת עניין ותוכן בחייו (4.33 X 140 ₪ X 297.1613).

18

19 48. בנוסף עותרים התובעים לפיצוי בגין הוצאות רפואיות לעתיד, להן יידרשו מעת לעת ואשר אינן
20 מכוסות על ידי קופת החולים, לרבות מעקבים וטיפולים של רופאי שיקום, אורתופדיה, נוירולוגיה,
21 פסיכיאטריה, ייעוץ מיני ותרופות, כפי המלצותיו של פרופ' גרוסוסר.
22 מתוך קושי לצפות את הנולד ובשים לב לפגיעה הקשה, כמו גם לצרכיו הרפואיים של התובע ולהיקף
23 השירותים במסגרת סל הבריאות וזמינותם, מוצאת אני לפסוק לתובע פיצוי על דרך האומדנה בסך של
24 125,000 ₪ נכון למועד פסיקתי.

25

26 ניידות

27

28 49. התובע "אינו מסוגל להשתמש ברכב ציבורי ולא יהא מסוגל לנהוג. לפיכך הוא זקוק להסעה
29 ברכב פרטי. רצוי שהרכב הפרטי יאפשר את הכנסת" התובע "כשהוא יושב בכיסא גלגלים". כך
30 קבע פרופ' גרוסוסר בחוות דעתו.

31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

50. חרף מחלוקת שנתגלעה בין הצדדים באם קביעה זו מכוונת לרכב VAN, המאפשר הכנסתו של התובע כשהוא ישוב על כסא הגלגלים, דוגמת סיטראן 'ג'אמפי' (כפי זה שרכשו התובעים), או שמא לרכב פרטי – 'רגיל', 'סטנדרטי' דוגמת זה שאושר לתובע על ידי הביטוח לאומי – ביכרו שניהם שלא להבהירה, בין באמצעות שאלות הבהרה ובין בחקירה נגדית.

פרשנות הנתבעים את קביעת המומחה מוקשית ודומה עלי כי יש בה להוציא מקרא מידי פשוטו. על רקע הקביעה כי התובע אינו יכול להשתמש בתחבורה ציבורית הוסיף וקבע המומחה כי הוא זקוק להסעה ברכב פרטי – 'רכב פרטי' נקבע במובחן מ'רכב ציבורי', כשמאפייניו של אותו 'רכב פרטי' נקבעו אף הם – כזה שיאפשר את הכנסתו של התובע כשהוא ישוב בכסא גלגלים. אמור מעתה – 'רכב פרטי' שאינו מאפשר הכנסתו של התובע כשהוא ישוב בכסא הגלגלים אינו הולם את קביעת המומחה.

51. שני הצדדים הניחו בפניי חוות דעת מומחים באשר לעלויות רכישה והוצאות שימוש ברכב מותאם מסוג VAN.

מר משה קצין ערך חוות דעת בעבור התובעים (מיום 14.7.2020 – מסמכים 394-420 למוציא התובעים), במסגרתה קבע עלות רכישתם ואחזקתם השוטפת של שני רכבי VAN. האחד רכב פולקסווגן מדגם T – 6, 2,000 סמ"ק והשני רכב פיאט מדגם דואבלו 1,600 סמ"ק, שאושר לתובע על ידי המוסד לביטוח לאומי.

ביחס לראשון קבע עלות רכישה של רכב ראשון לאחר פטור מיסים חלקי ומענק מיוחד בסך של 52,800 ₪ ו"עלות שוטפת" חודשית "לאחזקת הרכב + עלות ממוצעת לאביזרים לרכב "ואן" המוסע ע"י זולת הנכה" בסך של 2,708.50 ₪.

ביחס לשני קבע עלות רכישה של רכב ראשון לאחר פטור מיסים חלקי ומענק מיוחד בסך של 34,870 ₪ ו"עלות שוטפת" חודשית "לאחזקת הרכב + עלות ממוצעת לאביזרים לרכב "ואן" המוסע ע"י זולת הנכה" בסך של 2,295.55 ₪.

בבסיס קביעותיו הניח המומחה שימוש חודשי בהיקף של 1,000 ק"מ לחודש, תחת 1,500 ק"מ (שימוש ממוצע) ובהפחתה זו ניתן, לשיטתו, ביטוי ל"עלויות שהיו ממלא גם ללא נכות" (ראו פרק ג' סעיף 1/הערות לחוות הדעת).

עוד ובנוסף קבע המומחה עלות העסקתו של נהג ברבע משרה בסך של 2,726 ₪. בחוות דעת נוספת משלימה/מעדכנת (ת/5) עדכן המומחה את עלות האחזקה השוטפת החודשית שהתייקרה ב- 97 ₪ ממועד מתן חוות דעתו הראשונה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

52. מנגד ניצבת חוות דעתו של מר בועז מוגילבקין מיום 1.8.2022 (מסמך 11 לראיות הנתבעים), אשר נערכה רק על בסיס נתוני הרכב שאושר לתובע על ידי המוסד לביטוח לאומי - הרכב היציג לנכים בוגרים במצבו "VAN פיאט דואבלו ארוך גבוה המתאים להסעתו עם כסא גלגלים" (ההדגשה במקור). משרכב זה עונה על צרכיו של התובע (מאפשר אף נסיעה באלונקת כסא בדומה לאמבולנס) ובהינתן זכויותיו לפטור חלקי ממיסים (75%) ולמענק רכישה (80%), קבע המומחה כי עלות רכישתו הראשונית כדי הסך של 22,200 ₪ (הוצאה חד פעמית) ואחזקתו השוטפת החודשית לנסיעה של 1,000 ק"מ כדי הסך של 1,152 ₪, כשלסכום זה יש להוסיף סך חודשי נוסף של 400 ₪ בגין עלות אחזקה של מיתקון ואביזרים.

המומחה הוסיף וקבע את עלות רכישתו ואחזקתו של רכב משפחתי ממוצע "בנפח 1400 סמ"ק או 1600 סמ"ק" משומש או חדש, בהנחה שרכב ממין זה היה נרכש על ידי התובע לשימושיו אלמלא נכותו, והגיע לכלל מסקנה כי אלה עולות על הוצאותיו בגין רכישה ואחזקה של 'רכב הנכים' לו נדרש, כך ש"למעשה אין למשפחת התובע עלויות ניידות יותר ממה שהיו למשפחתו גם אילו לא נכותו"

53. שני המומחים לא נדרשו לחקירה.

לאחר שנתתי דעתי לשתי חוות הדעת ובהינתן זכאותו של התובע לפיצוי בגין 'הוצאות עודפות' בלבד, אותן הוצאות העולות על אלה שהיה מוציא בעבור עצמו אלמלא מומו בגין רכישה ואחזקה של רכב משפחתי ממוצע או בגין שימוש בתחבורה ציבורית (ראו: ע"א 3590/08 המאגר הישראלי לביטוחי רכב נ' פת (13.5.2010); ע"א 9499/07 פלאס נ' כלל חברה לביטוח בע"מ (8.12.2009)), מוצאת אני לפסוק לו פיצוי בראש נזק זה לעתיד בסך של 535,000 ₪ (מעוגל) נכון למועד פסיקתי (1,800 ₪ X 297.1613).

בפסיקת הפיצוי החודשי בסך של 1,800 ₪ הנחתי שימוש ברכב VAN מסוג פיאט דואבלו בהיקף חודשי של 1,000 ק"מ, כשהרכב נהוג על ידי המטפל האישי - העובד הזר או על ידי מי מבני משפחתו של התובע כחלק מעזרתם, בגינה מפוצים הם בגדרו של הפיצוי שנפסק בראש הנזק של עזרת הזולת (בסכום הכולל על פי הלכת אקסלרד).

54. ביחס לתקופת העבר, בהתחשב בתקופות בהן התובע היה מאושפז (בין אשפוז מלא ובין אשפוז יום), ובעלות הרכישה הראשונה, מוצאת אני להעמיד את הפיצוי על סכום גלובלי של 125,000 ₪ נכון למועד פסיקתי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

יוער כי לא הובאה כל ראיה ביחס למועד בו נרכש רכב בעבור התובע, אף לא ראיה ביחס לרכב בו נעשה שימוש טרם הרכישה.

הוצאות מיזוג מוגברות

55. בסיכומיהם עותרים התובעים לפיצוי חודשי בסך של 392 ₪ בגין הוצאות מיזוג מוגברות, זאת בהסתמך על סמך קביעתו של פרופ' גרוסוסר לעניין הצורך במיזוג יחידת המגורים והערכת מר משה קצין את העלות.

הנתבעים דוחים דרישה זו.

לשיטתם על "הטענה לגבי מיזוג" אבד הכלח, משבעת הזו הדירות בארץ, רובן ככולן, ממוזגות ובלשון ב"כ הנתבעים בסיכומיו - "האם יש היום דירה חדשה שנרכשת ללא מזגן?".

56. פרופ' גרוסוסר קבע בחוות דעתו תחת הפרק "צרכים אישיים" כי "רצוי שיחידת המגורים ... תהא ממוזגת". ואכן דומה כי יקשה למצוא היום דירה/בית בישראל (וודאי במרכז הארץ) שאינה ממוזגת, כך שהגשת חוות דעת המכבירה מילים על עלות רכישת מזגן והתקנתו - מיותרת. כך גם אין מקום לחוות דעת שאינה מביאה בחשבון את העובדה כי התובע זכאי, לכל היותר, להוצאות מוגברות". בסיפא לחוות הדעת אומנם צוין כי "יש מקום להוריד אחוז מסוים המתאים למקרה הנדון. זאת בגלל עלויות שהיו ממלא גם ללא נכות", אך אותו "אחוז מסוים" נותר עלום.

57. בהינתן 'שגרת יומו' של התובע כיום וזו הצפויה בעתיד (כשל נכים קשים במצבו), כאשר אין חולק כי לא יצא מידי יום לעבודתו ומטבע הדברים ישהה בד' אמות ביתו יותר מ'אדם רגיל', מוצאת אני לזכותו בפיצוי בגין הוצאות מיזוג מוגברות בסכום גלובלי לעבר ולעתיד בסך של 60,000 ₪ **נכון למועד פסיקתי זה**.

הוצאות מוגברות כביסה וייבוש, בלאי מוגבר של מצעים וביגוד

58. בחוות דעתו קבע פרופ' גרוסוסר כי התובע "זדקק לכמות גדולה מהרגיל של דברי לבוש וכלי מיטה ויש להבטיח אמצעים נאותים לטיפול בפרטים אלה".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

קביעתו זו של המומחה תורגמה על ידי התובעים באמצעות חוות דעתו של מר משה קצין מיום 5.1.2022 (ת/ל) לעתירה לפסיקת פיצוי בגין עלויות כביסה וייבוש מוגברות (סך 28,847 ₪ לעבר ולעתיד על בסיס הוצאה חודשית עודפת בסך של 76 ש"ח). עוד ובנוסף עתרו לפיצוי בגין בלאי מוגבר של מצעים וביגוד, אותו אמדו בסך של 300,000 ₪ לעבר ולעתיד.

מר מוגילבקין ערך חוות דעת נגדית מיום 29.7.2022 מטעם הנתבעים (מסמך 25 לראיות הנתבעים) והעמיד את עלויות הכביסה והייבוש המוגברות החודשיות על סך של 21 ₪. בסיכומיהם הציעו הנתבעים לפסוק "סכום גלובלי של 15,000 ₪ בגין עלויות כביסה עודפות".

59. חוות הדעת הונחו לפניי ומשוויתרו שני הצדדים כאחד על חקירת המומחים, מוצאת אני לפסוק פיצוי בראש נזק זה (לעבר ולעתיד) על דרך האומדנה בסכום גלובלי של 75,000 ₪ נכון למועד פסיקתי.

הוצאות התאמת דיור

60. אין ולא יכול להיות חולק כי התובע במצבו נזקק לדיור המותאם לשימוש בכסא גלגלים ולמגורי מטפל, ומכאן קביעותיו של פרופ' גרוסוסר בחוות דעתו - "זקוק לדיור המאפשר שימוש בכיסא גלגלים. דיור בקומת קרקע עם נגישות מהרכב לכניסה לבית או לחלופין בבית דירות עם מעלית רחבה המאפשרת שימוש בכיסא גלגלים כאשר למעלית יש גיבוי של גנרטור לעת הפסקת חשמל"; "יחידת שירותים המאפשרת שימוש בכיסא גלגלים"; "יחידת מגורים הולמת עבור המטפל הצמוד"

61. עובר לתאונה ועד עתה מתגורר התובע בבית הוריו, בית פרטי ביישוב סביון. על פי עדות התובע 3 נבנתה בעבור התובע "כעין יחידת דיור נפרדת במתחם הבית" "ומחוץ לבית יחידה למטפל, בעלות של כ- 200,000 ₪" (סעיף 23 ל- ת/2). על פי עדות התובעת 2 נבנתה לתובע ולמטפל "יחידה בגודל של כ- 19 מ"ר, שהיא קטנה ולא מספיקה" (סעיף 11 ל- ת/3).

לתמיכה הוצגו חשבוניות על הוצאות בסכום של כ- 51,000 ₪, המתעדות תשלומים שנעשו על ידי חברות פרטיות, שהינן חלק מכלל עסקיה של התובעת 2. בחקירתה הנגדית נדרשה האחרונה לעניין זה והעידה כי לא כל החשבוניות נשמרו וכי חויבה בגין אותן חשבוניות שהוגשו בכרטיס החו"ז שלה בחברות (עמ' 53-57 לפרוטוקול). כרטיס החו"ז לא הוצג.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 הנתבעים מבקשים שלא לפסוק פיצוי לתובעים משהוכח כי לא נשאו בכל הוצאה - "עובדתית הוגשו
2 חשבוניות שלימדו שמי ששילם את עלויות הבניה זו החברה ולא התובע או הוריו" - מה גם
3 ש"בסיכומו של דבר ההתאמה לא כולל בכלל את חדר של המטפל שכבר היה קיים והשינוי היחיד
4 שבוצע בבית הוריו של התובע הוא בניית החדר בסלון", כפי העולה מעדותו של תובע 3 בחקירה
5 הנגדית (עמ' 31-32 לפרוטוקול).

6
7 62. בהינתן המכלול כולו, כשמחד גיסא אין חולק כי נדרשו התאמות בבית מגורי ההורים, אך
8 מאידך גיסא לא הוכח כדבעי כי התובעים הם מי שנשאו בהוצאות, לרבות שיעורן, מוצאת אני לפסוק
9 פיצוי גלובלי על דרך האומדנה בסך כולל של 40,000 ₪ נכון למועד פסיקתי.
10 בפסיקתי נתתי דעתי, בין השאר, לחוות דעתו של מר יעקב פטל מיום 13.10.2021 מטעם התובעים
11 (העריך את עלות עבודות ההתאמה בבית ההורים בסך של 124,000 ₪), לחוות דעתו של מר חיים בן
12 ארי מיום 2.10.2022 מטעם הנתבעים (העריך את עלות עבודות התאמת פנים דירת רווק בסך של
13 52,400 ₪ - מסמך 4 לראיות הנתבעים) ולעדותה של התובעת 2 לפיה באמצעות קשריה עם קבלנים
14 ואנשי מקצוע חסכה וצמצמה את ההוצאות למינימום (סעיף 11 ל- ת/3).

15
16 63. התובע, אשר מלאו לו עשרים ושתיים (יליד שנת 2001), ממשיך להתגורר בבית הוריו. על פי
17 עדותם של האחרונים בוא יבוא היום בו יצטרכו לשכור או לרכוש לו דירה משלו, בסמוך לביתם,
18 המותאמת לצרכיו (ראו סעיף 23 ל- ת/2, סעיף 11 ל- ת/3).

19
20 על פי הפסיקה הנוהגת זכאי התובע בראש הנזק של "דיוור" לפיצוי בגין "עלות ... התוספת הנדרשת
21 בגין נכותו כגון הצורך בדירה בקומת קרקע או בדירה בבניין עם מעלית; הצורך בחדר נוסף עקב
22 שרות מטפל זר, והצורך להתאים את הדירה למגורי הנכה. על כך יש להוסיף, לעיתים, את האצת
23 הצורך לרכישת דירה. לכן, גם הסכומים בראש נזק זה על פי רוב ידועים וניתן להשאיר את הדברים
24 לשיקול דעת בית המשפט בטווח הסכומים שמקובל לפסוק בראש נזק זה" (ע"א 3590/08 המאגר
25 הישראלי לביטוחי רכב נ' פת (13.5.2020) וכן ראו ע"א 4767/13 המאגר הישראלי לביטוחי רכב נ'
26 שובבו נתן (25.11.13)).

27
28 64. גם בעניין זה הוגשו שתי חוות דעת מומחים, מר יעקב פטל מטעם התובעים ומר חיים בן ארי
29 מטעם הנתבעים, החלוקים בשני עניינים: האחד באשר לגודלו של 'השטח הנוסף' שנדרש עקב צרכיו
30 של התובע. לשיטת מר פטל מדובר ב- 42 מ"ר ולשיטת מר בן ארי ב- 23 מ"ר בלבד.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 השני ביחס לעלות עבודות התאמת הדירה – לשיטת מר פטל עולה זו כדי הסך של 100,000 ₪
2 ולשיטת מר בן ארי כדי הסך של 52,400 ₪.

3
4 65. שני המומחים לא נחקרו על קביעותיהם ולאחר שנתתי דעתי להן, כמו גם לפסיקה הנוהגת
5 והמקובלת מוצאת אני לפסוק פיצוי בסך של **650,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**, המביא, בין השאר,
6 בחשבון את מחירי הדירות (מחיר/שווי מ"ר) בערים הסמוכות לבית הורי התובע ובכללן קריית אונו
7 (28,600 ₪ לפי חוות דעת פטל, 23,100 ₪ לפי חוות דעת בן ארי), יהוד (19,900 ₪ לפי חוות דעת
8 בן ארי), אור יהודה (20,500 ₪ לפי חוות דעת בן ארי), וגני תקווה (20,000 ₪ לפי חוות דעת בן ארי),
9 כמו גם את עלויות ההתאמה.

הוצאות ציוד נכים

10
11
12
13 66. פרופ' גרוסוסר קבע בחוות דעתו את האביזרים להם נזקק התובע: "מיטה חשמלית מתכוונת
14 מלאה"; "מזרון מצופה שעוונית"; "עגלת נכים" - החלפה בשל בלאי מידי כחמש שנים; "עגלת רחצה" -
15 החלפה בשל בלאי מידי כחמש שנים ו-"עמידון".

16 עוד הוסיף וקבע כי "ידוע" לו "כי ברשותו" של התובע "עגלת נכים חשמלית אך אין" לדעתו "הכרח
17 בדבר".

18 המומחה, כאמור, לא נחקר בפניי על קביעותיו ומשכך אין לי לאמצן, תוך דחיית חוות הדעת שהוגשה
19 מטעם התובעים, חוות דעתו של מר צפריר צדוק מיום 30.12.2021, ככל שעניינה באביזרי שיקום שלא
20 הומלצו כלל על ידי המומחה.

21
22 67. חוזר מינהל הרפואה מס' 15/2014 אישור אביזר שיקום, נידות ומכשירי הליכה ותותבות
23 גפיים לנפגעי תאונות דרכים, אשר צורף על ידי התובעים לסיכומיהם (נספח ה'), נכתב בראי הפסיקה
24 לפיה "נפגע תאונת דרכים זכאי לקבלת שירותים שבתוספת השלישית לחוק ביטוח בריאות
25 ממלכתי ממשד הבריאות והמשרד זכאי להיפרע מהמבטח", ומורה כי "נפגע תאונת דרכים הזקוק
26 לאביזרים בטווח הזמן המידי שלאחר התאונה ועד לסיום ההליך המשפטי, יפנה לחברת הביטוח
27 לקבלתם או לקבלת מימון לרכישתם" ו"חברת הביטוח תספק לו את כל האביזרים הנחוצים לו (או
28 מימון עבורם)" (סעיף 5.1). עם מתן פסק הדין על הנפגע להגיש בקשה לקבלת האביזרים למשרד
29 הבריאות (סעיף 5.3), תוך שהוא מופטר מתשלום השתתפות עצמית בגין הרכישה (סעיף 6.4.1).
30 עוד נקבע בנוהל כי "במסגרת ההליך המשפטי, אין לכלול פיצוי עתידי על אביזרים ומכשירי שיקום
31 וניידות שבתוספת השלישית, באופן שימנע את זכות השיבוב העתידית של משרד הבריאות".

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 בהינתן הוראות אלה נקבע בפסיקה כי הנפגע זכאי במסגרת פסק הדין לפיצוי מהמבטחת (הנתבעת
2 (2) בגין הוצאות העבר בלבד, קרי; להחזר ההוצאות שהוציא בגין רכישה ראשונית של הצידוד/האביזרים
3 להם נזקק (לרבות החלפות הנדרשות עד למועד מתן פסק הדין).
4

5 68. האביזרים להם נזקק התובע בהתאם לחוות דעתו של פרופ' גרוסוסר מנויים בתוספת
6 השלישית (זכאות לעמידון היא עד גיל 21. פרופ' גרוסוסר לא קבע שיש להחליפו לאורך השנים וזה
7 נרכש בעבר עבור התובע) ודומה כי בהינתן מצבו של התובע לא קם ספק שיאושרו על ידי משרד
8 הבריאות בעתיד (סעיף 5.3 לנוהל).
9 משכך זכאי התובע לפיצוי בגין רכישת האביזרים בעבר, לרבות החלפה אחת של חלקם (מאז התאונה
10 חלפו שבע שנים), אותו מוצאת אני לאמוד בראי העלויות שצוינו בחוות דעת המומחים מטעם הצדדים,
11 מר צפריר צדוק מטעם התובעים ומר גדעון האס מטעם הנתבעים (מסמך 30 לראיות הנתבעים), בסך
12 של **100,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**.
13

הוצאות אפוטרופסות

14
15
16 69. אין חולק כי התובע במצבו נזקק לאפוטרופוס ואומנם הוריו, התובעים 2 ו-3, מונו בחודש
17 ספטמבר 2020 כאפוטרופסיו לגוף ולרכוש (ראו מסמך 383 למוצגי התובעים) ומשכך זכאים הם לפיצוי
18 בגין פועלם בכובעם זה. עוד יש להביא בחשבון שבשנות זקנתם או לאחר אריכות ימיהם יידרש מינוי
19 של אפוטרופוס 'חיצוני'.
20

21 70. בהתחשב בסכומים המירביים שנקבעו כשכר אפוטרופוס בהתאם לתקנה 5(א) לתקנות
22 הכשרות המשפטיות והאפוטרופסות (כללים בדבר שכר לאפוטרופסים) תשמ"ט - 1988 (סך של 1,086,
23 ₪ לחודש כשהחסוי אינו מאושפז), ראיתי להעמיד את הפיצוי בראש נזק זה לעבר ולעתיד על הסך של
24 **275,000 ₪ נכון למועד פסיקתי**.
25

כאב וסבל

26
27
28 71. אין חולק כי התובע זכאי לפיצוי בגין נכות בשיעור 100% - הסכום המקסימלי על פי החוק,
29 העומד על הסך של 194,893 ₪ ובצירוף ריבית כדין על סך כולל של **212,185 ₪ (מעוגל) נכון למועד**
30 **פסיקתי**.
31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

ניכויים

72. מהפיצוי הכולל יש לנכות תשלומים ששולמו וישולמו לתובע על ידי המוסד לביטוח לאומי, כמו גם תשלומים תכופים ששולמו.

תגמולי המוסד לביטוח לאומי

73. לתובע משתלמות שלוש קצבאות: נכות כללית, שר"מ וניידות. הנתבעים הגישו שני קובצי חוות דעת אקטואריות שנערכו על ידי מר אייל בוכבינדר (אקטואר). בקובץ אחד של חוות דעת חושב ההיוון בהנחה כי "גיל סיום תוחלת חיים 64.3" ובשני "ההיוון חושב ע"פ לוח שפורסם בקובץ תקנות 4451 מיום 16.1.83 (להלן - תקנות ההיוון) בו קיים קיצור משמעותי בתוחלת החיים".

74. על פי ההלכה שנקבעה בע"א 2278/16 פלונית נ' מדינת ישראל (12.3.2018) הלכת אלחבאנין (ע"א 7453/12 אלבחנין נ' איברהים) (9.9.2014)) ולפיה ניכוי הקצבאות יעשה על פי הערכת תוחלת החיים של הניזוק ולא לפי תקנות ההיוון, מצומצמת למקרה בו תוחלת החיים של הניזוק קצרה מתוחלת החיים על פי תקנות הביטוח הלאומי (היוון), התשל"ח - 1978 (להלן - תקנות ההיוון) וביתר המקרים יחושב ניכוי הקצבאות בהתאם לתקנות ההיוון.

75. למקרא חוות הדעת האקטואריות שהוגשו נהיר הוא כי תוחלת החיים של התובע (64 שנים לעמדת הנתבעים, 68.13 שנים כקביעתי) ארוכה מתוחלת החיים על פי תקנות ההיוון ועל כן לא חלה הלכת אלחבאנין ויש לחשב את הניכוי על פי תקנות ההיוון: קצבת נכות כללית - 1,061,718 ₪ נכון ליום 20.2.2023 קצבת שר"מ - 2,035,954 ₪ נכון ליום 20.2.2023 קצבת ניידות - 1,061,050 ₪ נכון ליום 20.2.2023 סכומים אלה יש לשערך למועד פסק הדין.

תשלומים תכופים

76. בסיכומי הנתבעים התבקש ניכויים של שני תשלומים תכופים ששולמו לתובע: 109,360 ₪ שולם ביום 14.6.2017 112,670 ₪ שולם ביום 24.10.17

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

1 דומה כי סכומים אלה אינם שנויים במחלוקת (התובעים לא מצאו להתייחס לניכוסים אלה בסיכומי
2 התשובה שהגישו) ועל כן יש לנכותם כשהם נושאים הפרשי הצמדה וריבית כדין ממועד התשלום.

3

4

5

6

סוף דבר

אני מחייבת את הנתבעים לשלם לתובעים :

- א. הפסד מחיה לתקופת השירות הצבאי 299,540 ₪
(17)
- ב. הפסד שכר לעבר 220,370 ₪
(18)
- ג. הפסד שכר לעתיד 3,354,700 ₪
(19)
- ד. הפסד פנסיה/ זכויות סוציאליות 446,885 ₪
(20)
- ה. 'השנים האבודות' - קצבת זקנה 22,000 ₪
(21)
- ו. עזרה וסיעוד לעבר 1,030,000 ₪
(25) (27) (36)
- ז. עזרה וסיעוד לעתיד 5,411,905 ₪
(37)
- ח. הוצאות רפואיות לעבר 219,810 ₪
(39) (40) (42)
- ט. הוצאות רפואיות לעתיד 930,140 ₪
(47) (48)
- י. ניידות לעבר ולעתיד 660,000 ₪
(53) (54)
- יא. הוצאות מוגברות מיזוג 60,000 ₪
(57)
- יב. הוצאות מוגברות כביסה וייבוש, מצעים 75,000 ₪

ובגדים

(59)

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 22500-06-17 פלוני (חסוי) ואח' נ' יעקב שמעיה מהודר ואח'

י.ג.	הוצאות התאמת דיור	₪ 690,000
(62) (65)		
י.ד.	הוצאות ציוד נכים	₪ 100,000
(68)		
ט.ו.	הוצאות אפוטרופסות	₪ 275,000
(70)		
ט.ז.	כאב וסבל	₪ 212,185
(71)		

₪ 14,007,535

סך הכל:

1
2
3
4
5
6
7
8
9

בניכוי תגמולי המוסד לביטוח לאומי והתשלומים התכופים כמבואר בסעיפים 75 ו- 76 לעיל.

כמו כן יישאו הנתבעים בתשלום שכ"ט עו"ד בשיעור של 15.21% והוצאות משפט (אגרת משפט, חוות דעת מומחים, הקלטה ותמלול כנגד קבלות בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כחוק ממועד ההוצאה ועד למועד התשלום).

ניתן היום, ט"ו טבת תשפ"ד, 27 דצמבר 2023, בהעדר הצדדים

שלומית יעקובוביץ, שופטת

10
11
12
13